

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

39 årg

Nr 3 2007

Ur innehållet: Jordbrukspolitik, investeringschanser, forskningsamarbete, vattenbistånd

TIDNINGEN HABARI

utges av

SVENSK-TANZANISKA FÖRENINGEN SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org

- Lars Asker, redaktör** tel 08-38 48 55 (hem), 08-685 57 30 (arb)
mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby
- Oloph Hansson** tel 08-88 36 64 (hem)
Tantogatan 67, 118 42 Stockholm
- Eva Löfgren** tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0702 11 98 68
- Sten Löfgren** tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59
Enköpingsvägen 14, 175 79 Järfälla
- Jennifer Vidmo** mobil 0703 52 46 09
- Folke Strömberg** tel 08-91 73 27 (hem), 08-5082 9489 (arb)
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2007

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	250 kr
Familjemedlem exkl HABAR	50 kr
Ungdomsmedlemskap	125 kr
Prenumeration HABARI	225 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på SVETANs postgiro 35 95 50-1 – ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

1/95 Sv bistånd. Demokrati	3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar
2/95 Människans ursprung, Safina	4/01 Swahili
3/95 Blandat	1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj.
4/95 Valet	2/02 AIDS, IT, JOHA Trust
1/96 Valet m m	3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	4/02 Slavrutten, ekonomisk reform
3/96 Ngorongoro. Karagwe	1/03 Lake Victoria med kringområde
4/96 Bistånd. Litteratur	2/03 Kilimanjaro
1/97 Skulptörskolan	3/03 Stödorganisationer, Tingatinga
2/97 Musik	4/03 Urbanisering
3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi	1/04 Lokala språk och kulturer
4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd	2/04 Musik
1/98 Kultur, Flyktingfrågor	3/04 Gruvnärningen
2/98 Natur o resor	4/04 HIV / AIDS
3-4/98 Jubileumsnummer	1/05 Resor, turism
1/99 Symposium/Nykterhet	2/05 Forskning
2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor	3/05 Konst och kultur
3/99 Presidentbesök	4/05 Demokrati och utveckling
4/99 Media, Skulptörskolan	1/06 Lake Victoria, ny regering mm
1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning	2/06 Alkohol
2/00 Tanzaniabilden, Förlag	3/06 Kvinnors villkor
3/00 AIDS, Utbildning, Resor	4/06 Utbildning
4/00 Mama Barbros skola, Litteratur	1/07 Swahilikulturen
1/01 Dar es Salaam	2/07 Jordbruk och landsbygd
2/01 Zanzibar	

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: En Jahazi från Lamu lossar tomfat vid Mafia.

Läs mer om en lång seglats på sid 17. Foto: Sture Eresund

Persson Offsettryck, Stockholm 2007, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

SVETAN

www.svetan.org

BOX 22003

104 22 STOCKHOLM

e-post: info@svetan.org

***

STYRELSE

e-post: styrelsen@svetan.org

Fredrik Gladh, ordförande

tel 08-768 36 77 (hem)

mobil 0705 81 34 53

Ann Lorentz - Baarman, kassör

Lars Asker, ledamot

Björn Wetterhall, ledamot

Harriet Rehn, ledamot

Marie Bergström, ledamot

Sten Löfgren, ledamot

Torbjörn Öckerman, ledamot

Jon-Erik Rehn, suppleant

Karin Gustafsson, suppleant

Marianne Kjellén, suppleant

Olle Wallin, suppleant

*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg

Storgatan 86, 903 33 UMEÅ

tel 090-12 97 92

Olle Wallin

Gussarvsgatan 16A, 776 30 Hedemora
tel 0225-12 807, mob 070-2255057

Torbjörn Klaesson

Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ
tel 054-52 23 64

Rehema Prick

Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM
tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée

Mariédalsv 56 E, 217 45 MALMÖ

*

STÖDPROJEKT

Skulptörskolan

Postgiro 465 9945-2

Projektkoordinator Sten Löfgren

E-post: sten@svetan.org

Tumaini Children's Center

Bankgiro 5405-3723

Kontaktperson Katarina Beck-Friis

E-post: katarina.beck@chello.se

*

Bagamoyo Sculpture School
P O Box 89

Bagamoyo, Tanzania

E-post: bmsculpt02@hotmail.com

*

Tanzanias ambassad

tel 08-732 24 30 /31

Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY

E-post: mailbox@tanemb.se

www.tanemb.se

ORDFÖRANDENS SPALT

Kära tanzaniavänner,
Miljoner människor i Afrika har drabbats hårt av översvämningar den senaste tiden. Tanzania har ännu lyckligtvis klarat sig. Men torka och översvämningar kommer bli vanligare spår forskarna. Det är det nu så ständigt omtalade hotet från det förändrade klimatet. Men kan vi låta bli att tala om det? Nu är det dags! Åk till Kilimanjaro nu för om 10-15 år finns det ingen snö kvar på toppen! Kom bara ihåg att betala för koldioxidutsläppet. Men Kilimanjaros sluttningar är ett av de mest tätbefolkade områdena i Tanzania. Vattentillgången kan drastiskt minska när snön är borta. Det kommer att öka trycket på de större städerna i landet. Torka och översvämningar i de stora arealer obrukat jordbruksland, som fortfarande bara väntar på att få en hacka i sig, kan snabbt bli obrukbara efter några år, så de utgör inget bra alternativ till jordbruksland. De framsteg som Tanzania nu ändå gjort med tillväxt och utveckling blir snabbt uppätta av klimatkostnaderna.

De fattigaste är de som drabbas värst. De som inte har någonstans att fly, som inte har något alternativ. Är jag pessimist? Kanske, men ibland känner jag hopp. När jag ser kraften och kreativiteten hos människorna i Tanzania för att överleva en hård vardag. Ibland känner jag hopplöshet när jag känner hur vi i västvärlden inte orkar ta ansvar för förändring. Att vi skjuter upp det till imorgon. För det kanske är så att klimatlarvet var fel. Men var det rätt så är det för sent att upptäcka det då. Det är nu vi kan ansvara att skydda våra kommande generationers hälsa. Jag tror vi kan hitta lösningar både inom tekniken, inom matförsörjning, inom handel och inom oss själva för att möta nya hot. Vi måste bara börja nu och göra det tillsammans i hela världen.

I november släpper FN sin "Human Development Report" om utveckling och klimatförändring. Håll utkik efter den på <http://hdr.undp.org/>

Fredrik Gladh

Och cirkeln sluts-

En översikt av jordbrukspolitiken i Afrika söder om Sahara och Tanzania sedan 1975.

Kjell Havnevik, forskare vid Nordiska Afrikainstitutet, ger i denna artikel en bakgrund till strukturanpassningspolitiken och introduktionen av det nyliberala paradigmet. Han hävdar att utvecklingsteorierna och de strategier som genomförs är tillbaka till att angripa fattigdomen i Tanzania och Afrika söder om Sahara på samma sätt som på tidiga 70-talet. Men globaliseringen och utvecklingsprocessen har medfört en ändrad och mer komplex miljö. Ingen institution eller enskild forskare har fört fram idéer om hur problemen ska kunna lösas. Denna stora utmaning återstår.

I slutet av 60-talet blev det allt tydligare att de senaste årens ekonomiska tillväxt inte hade haft någon märkbar inverkan på levnadsvillkor och fattigdomen i utvecklingsländerna. "Big push-teorierna" som omfattades på den tiden hörde ihop med samhällets modernisering och snabb industrialisering och dessa idéer var attraktiva för de nya ledarna i Afrika. De som anslöt sig till konventionell ekonomisk teori och de som använde marxistisk baserad analys var eniga om Big Push tänkandet.

Landsbygdsutvecklingsprogram

När "den gamla enigheten om Big Push" underminerades drog man slutsatsen att ingen enskild teori kunde passa alla länder som var klassificerade som utvecklingsländer. Två konkurrerande teori- och strategibildningar växte fram. Den första argumenterade för att hänsyn måste tas till andra delar av utvecklingssträvandena som inkomstfördelningen i samhället, utbildning, hälsa, fattigdomsbekämpning, miljöhänsyn och grundläggande behov. Världsbankens fattigdomsstrategi från 1973 och ILOs strategi för arbete, tillväxt och grundläggande behov från 1976 speglade detta nya angreppssätt. De sk landsbygdsutvecklingsprogrammen var de första att bära dessa idéer. Jordbrukets modernisering kombinerades med fysisk och social infrastruktur.

Det här var inte så olikt Tanzanias Ujamaabyar som initierades med Arusha-deklarationen 1967. Man kan säga att president Nyerere var pionjär och att hans tankar användes av de internationella organen längre fram. Både Världsbanken och ILO och de strategier Tanzania utvecklade gav staten nyckelrollen när det gällde att samarbeta med och stödja småbrukare genom "marketing boards"

och "crop authorities". Landsomfattande prissystem och inköpsgarantier infördes för att skapa prisstabilitet och minska osäkerheten för småbrukarna. Sådant här användes också i de nordiska länderna för att gynna stabila förutsättningar för bönderna och samtidigt säkra tillgången på mat till rimliga priser till den växande arbetarbefolkningen i städer.

Social rättvisa

Teorierna från 70-talet byggde på forskning vid University of Essex och the World Bank Research Centre. Tyngdpunkten var på social rättvisa. Inkomstfördelning och skapande av arbetstillfällen kunde inte särskiljas från ekonomins tillväxttakt.

Vid "den gamla enighetens" sammanbrott började också nyklassisk ekonomisk analys att användas i utvecklingssammanhang. Analysen underströk verkan av olika produkt- och faktormarknader för resursfördelningen. Den nyklassiska paradigmen och Essexskolan angreppssätt kämpade om inflytande under andra halvan av 70-talet. De förhandlingar som följde på oljekrisen 1973/74 om Ny Internationell Ekonomisk Ordning, NIEO, medförde ett skifte av det politiska inflytande från nord till syd.

Avsikten var att stödja en mer rättvis ekonomisk ordning som säkrade vinsterna av utveckling till utvecklingsländerna genom kontrollerat utbyte med de multinationella företagen; en utveckling med teknologiöverföring och en ökande andel global industri till länderna i syd. De nordiska länderna stödde ivrigt denna politik. Givarländerna försökte köpa in sig i det här upplägget genom att ställa upp med bistånd och lån på förmånliga villkor inklusive finansieringen av stora projekt som dock utgick från givarländernas egen teknologi och kunskap. 70-talet

såg därför hur stora utvecklingsprojekt utan förmåga att överleva kom till. Företeelsen kan exemplifieras med det svensk-norska pappersbruket i Mufindi och Mbegani Fisheries Center. Till dem kan läggas de elva världsbanksstödda cashewnötsfabrikerna, varav bara fyra sattes i produktion p g a brist på råmaterial. Tanzania måste emellertid betala tillbaka världsbankslånen och det var bara efter skuldavskrivningarna i slutet på 90-talet som de blev fria från de här dåliga lånen.

Biståndsberoendet växte

Biståndsberoendet växte i Afrika söder om Sahara och i Tanzania. Situationen förvärrades av ökande problem med betalningsbalanserna i kontinentens fattiga länder som inte har egen olja. Övervärderad valuta, svag infrastruktur och sämre och sämre effektivitet i de statliga bolagen för avsalugrödor vilket inbegrepen eller ingen betalning för skördarna underminerade småbrukarnas produktionsmöjligheter. Dessa började diversifiera sin produktion och skapa nya inkomstgenererande aktiviteter för att överleva och för att frigöra sig från staten. De afrikanska statsapparaterna kunde därmed inte längre lita till att slå mynt av överskott från jordbruket utan måste istället alltmör lita till bistånd och lån. De afrikanska staterna blev beroende av bistånd för sin utveckling och biståndsorganen och de internationella finansinstitutionerna behövde de afrikanska staterna för att bli av med sina biståndsbudgetar och överlikviditet i systemet.

Nyerere avgår 1985

Nyerere och Tanzania försökte kringgå kravet på ekonomisk stabilitet och strukturanpassningslån från IMF och världsbanken. Nyereres strategi var att begära mer

bistånd från de nordiska länderna och andra med liknande inställning. Efter en strid med IMF och Världsbanken som varade i årtal måste Nyerere ge upp. Valet av Reagan i USA och Thatcher i Storbritannien gjorde att utvecklingsideologierna slutligt vägde över till de ekonomiskt nyliberala läget, som inte kunde omfatta strategier med social profil. Idén med en ny ekonomisk världsordning (NIEO) var död. Nyerere insåg att de idéer och visioner som han hade hävdade på 60- och 70-talen inte var gångbara på 80-talet. Även de socialdemokratiska nordiska länderna som så länge stöttat Tanzania kunde få fram ett alternativ till det nyliberala angreppssättet. I november 1984 satte de nordiska länderna en överenskommelse mellan Tanzania och IMF och Världsbanken som villkor för ökat bistånd. Nyerere insåg att hans tid var ute och avgick som president 1985.

USA med stöd av Storbritannien, Tyskland och Canada hade också drivit "biståndssamordning" som en del av det nyliberala greppet, ett koncept som först såg dagens ljus inom OECD 1981. Två år senare hade DAC-länderna beslutat avsluta sig till ett system där Världsbanken, UNDP och andra ledande institutioner som IMF skulle styra givarkollektivet för att uppnå överensstämmelse mellan givarnas biståndspolitik och mottagarnas överordnade och sektorvisa utvecklingsmål och behov (DAC 1983). Detta innebär att mottagarländerna kom att möta en enad front styrd av IMF med stöd från Världsbanken. Det innebär i sin tur att de nordiska länderna ökade sitt intresse i dessa institutioners särskilda utvecklingspolitik.

Strukturanpassningsstrategi

Berg-rapporten från 1981 kom att utgöra basen för Världsbankens sätt att se på strukturanpassning i Afrika. Stagnerade eller försämrade ekonomier på kontinenten sågs främst som ett resultat av störda lokala ekonomier p g a felaktiga interventioner från staten. Mest skadligt var överbeskyddet av industrin genom för industrin gynnsamma priser, skatter och växelkurser och den alltför höga graden av utvecklingsfokus. Denna inriktning i Afrika söder om Sahara speglade den politiska dominansen av en koalition mellan stadsbefolkningens konsumenter och producenter, dvs anställda vid industriella statsföretag och offentliganställda. Världsbanken och andra givarinstitutioner visade emellertid ingen förmåga att utveckla en balanserad och hederlig kritik av denna modell eller sin egen roll i den. Trots allt, Världsbanken, de nordiska länderna och andra hade varit starka supportrar av Tanzanias statsledda utvecklingspolitik. Summa summarum blev att IMF, Världsbanken och tunga biståndsgivare gav upp och överlämnade sig

till det rådande nyliberala klimatet genom att förneka någon väsentlig framtida roll för staten i utvecklingsprocessen. Istället skulle staten underlätta för marknadskrafterna och "befria" den privata entreprenören – en ny term för den afrikanska småbrukaren, som nyligen, i det gamla klimatet, sågs som konservativ och traditionell.

Strukturanpassningsprogram

Överenskommelsen om Tanzanias strukturanpassningsprogram träffades i augusti 1986, men redan i 1984 års budget hade Tanzania givit efter för många av Världsbankens och IMF:s krav, bl a en kraftig devalvering av den tanzaniska shillingen.

I strukturanpassningsprogrammet ingick reformerade producentpriser, slopade subsidier, liberaliserad inrikes och utrikes handel, en ny valutapolitik som byggde på devalveringen, brukaravgifter för offentliga tjänster, privatisering, bantning och omstrukturering av offentlig verksamhet. Ett antal av dessa reformer var oundvikliga och skulle ha genomförts av de flesta regeringar. Andra, emellertid, speglade bra det nya ideologiska modet i de största utvecklade länderna.

Biståndssamordning och strukturanpassning åtföljdes av att förskott på beviljad finansiering återupptogs för de länder som anpassade sig. En översikt som täckte perioden 1985 – 1987 visade att de mest följsamma fick en årlig ökning av förmånlig finansiering med 19 %, medan de som inte hängde på lika bra fick en minskning med 4 % per år under samma period (UNDP/Världsbanken 1989). Biståndet till Tanzania hade börjat minska 1980 när Tanzania inte blev överens med IMF och föll väsentligt innan 1984 års budget skapade ett klimat för en återgång till högre nivåer.

Strukturanpassningsstrategierna "levererade" emellertid inte, varken i Tanzania eller i andra länder i Afrika söder om Sahara, och 1989 dök en modifiering upp av Världsbankens strategi för utveckling av jordbruket i en rapport "SubSaharan Africa, From Crisis to Sustainable Growth" (Världsbanken 1989).

Den nya strategin angav att priser var viktiga, men bara som en del i att skapa en miljö där huvudsaken var att mobilisera den privata sektorn. Dessutom hade man omdefinierat och utvidgat statens roll en del. Den skulle bl a förse marknaden med prisinformation, stödja privat och kooperativ marknadsföring, skapa marknadens infrastruktur, stödja kvalitetskontroll och skapa det juridiska ramverket, inklusive reformerade fastighetslagar för att säkra individens rätt.

Tyngdpunkten på forskning och utvidgning fördes vidare från 1981 års rapport, men trycket på det i 1989 års rapport tydde på

att dessa områden inte uppmärksammats tillräckligt i praktiken. Statens roll att tillhandahålla infrastruktur gavs större vikt i 1989 års rapport jämfört med 1981.

Tillbaka till fattigdom och till-växt med rättviseperspektiv

Under 80-talet kunde man inte registrera någon väsentlig förbättring av produktiviteten i jordbruket och fattigdomen på landsbygden fördjupades. Pressen på Världsbanken från givarländer, FN-organ och frivilligorganisationer ökade att den skulle revidera sin utvecklingspolitik och angripa fattigdomen i Afrika på ett mer genomtänkt sätt. Banken svarade först med att lägga till en social del till den andra generationens anpassningsprogram, dock utan att ändra modellens centrala mekanismer. Även Tanzanias Second Economic Recovery Programme (ERP) med giltighet mellan 1989 och 1992 innehöll en social del. Under denna period var Tanzania emellertid också utsatt för ineffektivitet i staten och ökande korruption under president Mwinjis regeringstid. Biståndsgivarna blev mer och mer irriterade på den tanzaniska regeringens bristande finansiella disciplin och några fann för gott att avbryta biståndet tills det skedde ändringar till det bättre. För att åter få relationerna mellan Tanzania och biståndsgivarna på rätt spår tillsattes en oberoende kommission i mitten på 90-talet under ledning av den kanadensiska ekonomen Helleiner. Kommissionens förslag kom att styra relationerna under president Mkapas regeringstid från 1995 och framåt.

Crying out for change

I slutet på 80-talet Initierade Världsbanken också ett projekt kallat "Social Dimensions of Adjustment" finansierat främst med bistånd – särskilt från de nordiska länderna. Programmet försökte analysera och verifiera fattigdom med statistik. Analysen gav emellertid en antydning om att Bankens personal hade begränsad insikt i fattigdomens karaktär och underliggande mekanismer. Efteråt genomförde Banken fattigdomsuppskattningar i en rad afrikanska länder där man försökte angripa analysen på ett systematiskt sätt. Uppskattningen i Tanzania genomfördes 1995 och innehöll en kartläggning där fattiga själva fick berätta om anledningen till sina problem och effekterna av dem. Erfarenheterna gav en bakgrund till en världsomfattande studie om fattigdom 1998 vars resultat publicerades år 2000, "Crying out for change – the voices of the poor." Omkring 20 000 fattiga i 20 länder, inklusive barn, ungdomar, män och kvinnor, hade tillfrågats om deras erfarenheter av att vara fattiga.

Det här systematiska sättet att närma sig fattigdomsbekämpningen hade också

betydelse vid skuldavskrivningen för svårt skuldsatta länder (Highly Indebted Poor Countries, HIPC) från och med mitten på 90-talet och framåt. Utformningen och strukturen på de här programmen kom att utgöra bas för de mer mångsidiga strategier för fattigdomsbekämpning (Poverty Reduction Strategies, PRS) som ersatte strukturanpassningsprogrammen under sista halvan av 90-talet. Tanzania fick också del av HIPCs skuldavskrivningar med väsentliga belopp under slutet på 90-talet och in på 2000-talet. Nu försvann kravet på att betala för 70-talets investeringar i de elva cashewnötsfabrikerna.

För närvarande pågår i Tanzania den andra PRS. Den första PRS innefattade investeringar i sektorer och stöd av ett slag som man ansåg skulle ge tillväxt för den fattiga delen av befolkningen. Det blev emellertid ingen minskning av fattigdomen och den andra PRS var mer resultatinkriktad. De ekonomiska reformerna medförde emellertid starkt ekonomisk stabilitet, relativt låg inflation och högre tillväxt, framför allt i jordbruket. Dock har de haft liten om någon alls effekt på landsbygdens fattigdom.

Parallellt initierades politiska reformprogram över hela Afrika söder om Sahara i början på 90-talet. Tanzania påbörjade sin vandring mot flerpartisystem 1992 under ledning av Nyalali - kommissionen som reste kors och tvärs inom och utom landet gränser för att diskutera politiska reformer i Tanzania och för att få idéer. Kommissionen föreslog ett flerpartisystem, men många på landsbygden lutade mot att behålla enpartisystemet. Benjamin Mkapa valdes 1995 till president som den förste inom system med flerpartival. Tanzania har därefter genomfört ytterligare två val med flera partier och CCMs kandidater har fått klar majoritet på fastlandet. På Zanzibar har valprocessen däremot höljts i spänningar mellan oppositionspartiet CUF och CCM. Valen år 2000 var särskilt illa genomförda med fusk och andra regelbrott, och CUF accepterade inte resultatet. Våldsamma oroligheter utbröt i januari år 2001 och flera människor blev dödade. Även under 2005 års val fanns en spänning, men valet var hederligare genomfört. De politiska reformerna har dominerat Afrika söder om Sahara det sista årtiondet.

Studier visar emellertid att det för det mesta är fråga om en "valdemokrati" med lågt folkligt deltagandet i landets angelägenheter mellan valen. Man har försökt uppmuntra folkligt deltagande på olika sätt, t ex genom omfattande decentralisering och försök med stärkt beslutsrätt och deltagande på distrikts och bynivå. När den här världsomfattande trenden med decentralisering och deltagande dök upp på det tidiga 90-talet var Tanzania inte sena att haka på. Flerpartiutredningen kom igång och många tanzaniska policys för jordbruk, landsbygdsutveckling, miljö och naturresurserna ändrades i riktning mot deltagande och lokal beslutsrätt. På så sätt lyckades Tanzania stärka sin ställning hos biståndsgivarna och säkra ett ökat inflöde

kommer nu att leda till att man återvänder till strategier som lägger tyngden på rättvisa och utveckling – ett fokus som var mycket välbekant på 70-talet.

Man kan i någon mån hävda att utvecklingspolitiken och dess strategier har rört sig i cirkel. Tänkandet är tillbaka till att angripa det fattiga Tanzania och de fattiga Afrika söder om Sahara på samma sätt som man gjorde på 70-talet. Emellertid har globaliseringen och utvecklingsprocessen i Afrika och Tanzania inneburit ett ändrat och mer komplex ramverk. För närvarande verkar lösningen på fattigdomsbekämpningen och tillämpliga policys och strategier var ännu svårare än tidigare att hitta. Ingen internationell

BNP från försörjningsidan i miljarder dollar (2000 års priser)					
	2001	2002	2003	2004	2005
Jord- o skogsbruk	3,9	4,2	4,3	4,6	4,8
Industri	1,4	1,5	1,7	1,9	2
Tjänster	3,5	3,7	3,9	4,1	4,5
Den tanzaniska industrin utgör ännu en blygsam del av landets ekonomi.					

av bistånd. Frågan kvarstår dock om de här policyändringarna var en följd av att man verkligen tänkt om – både bland mottagarna och givarna.

Trots talrika förbättringar och ändringar av strategier och policys för jordbruk och utveckling av länder som följt Världsbankens "ortodoxa" strategier har de inte sett resultatet matcha förväntningarna. I själva verket är det länder som haft strategier som blandat protektionism, statssubventioner till hälsovård och utbildning och export (t ex Tunisien och Vietnam) som varit lyckosamma vad beträffar ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. Det här framgår av Världsbankens egen självkritiska studie av 90-talets reformer (World Bank 2005, Ecomic Growth in the 1990s – Learning from a decade of Reform).

Det hävdas att Världsbanken lade alltför stor vikt vid statisk effektivitet och att fylla gap och för lite vikt vid den långsiktiga produktionspotentialen. Det var parat med en alltför stark strävan att trycka tillbaka staten. Bankens nya flaggskepp, the World Development Report 2008, som lägger fokus på Jordbruk för Utveckling

finansinstitution, inklusive IMF och Världsbanken, inga biståndsorgan, ingen forskning, inga afrikanska länder har presenterat idéer eller strategier som ger Tanzania och Afrika söder om Sahara uthållig och fattigdomsminskande utveckling. De stora utmaningarna är kvar för oss alla att kämpa med.

Kjell Havnevik

Näringslivet och investeringschanserna

Swedfund som erbjuder riskkapital och Exportkreditnämnden som erbjuder garantier för investeringar och affärer med utvecklingsländer, gav under försommaren ut en rapport om näringslivet och investeringschanserna i Tanzania. Som positiva faktorer framhålls goda naturtillgångar inklusive potentiell vattenkraft, demokrati och stabilt politiskt klimat samt en ekonomisk tillväxt på sex-sju procent per år det senaste decenniet, plus stor potential som turistdestination. Här följer huvuddelen av texten.

Tanzania är ett av Afrikas mest mineralrika länder och sedan avregleringen 1998 har gruvbranschen expanderat kraftigt. Två tredjedelar av de internationella direktinvesteringarna gäller gruvsektorn. Guldproduktion dominerar, men här finns också stora fyndigheter av diamanter, legeringsmetaller, kol, naturgas och eventuellt även olja.

Näringslivet – Landsbygden i centrum

Trots över 40 år av fred och mångmiljardbelopp i bistånd är Tanzania fortfarande ett outvecklat samhälle. Landet tillhör den fattigaste tredjedelen av Afrikas 52 länder. BNP per capita är 25 procent lägre än i grannlandet Kenya, som har ungefär lika stor befolkning. Ekonomin domineras helt av det traditionella jordbruket, som sysselsätter cirka 80 procent av arbetskraften.

Vägarna, järnvägarna och sjötransport lederna är undermåliga och förmår inte hålla samman landet. Även el- och vattenförsörjningen och telekommunikationerna fungerar dåligt. Resultatet blir att ekonomin inte integreras, att de flesta varor produceras och konsumeras lokalt och att tillväxtpulserna blir svaga. Andra afrikanska länder har kunnat driva fram ett livskraftigt jordbruk baserat på kommersiella grödor. Dit har Tanzania inte kommit.

Dessutom bedrev nationen länge en ekonomisk politik som prioriterade utjämning i stället för tillväxt. Bara ett par år efter självständigheten stadfästes, i den så kallade Arushadeklarationen, en politik för självstyrelse och självförsörjning. Resultatet blev kollektivisering och förstatliganden av stora delar av näringslivet. Samtidigt gjordes kraftfulla sociala satsningar, vilka fick till följd att utbildningsnivån ökade snabbt (2005 var dock fortfarande 31 procent av de vuxna icke läs- och skrivkunniga). Utländska biståndsorgan finansierade ett stort antal projekt inom sjukvård, utbildning, vattenförsörjning med mera. De nordiska länderna var, proportionellt sett, i särklass bland givarnationerna. 1989/90 betalade till exempel Sverige över en miljard kronor i riktat bistånd till Tanzania – på senare år

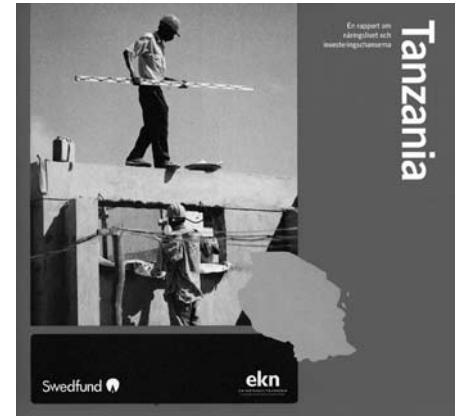
har den årliga nivån varit ungefär hälften av denna. Även det kommunistiska Kina gav betydande bistånd, framför allt genom att bygga den järnväg som förbinder Dar es Salaam med gruvdistrikten i Zambia.

Från och med början av 1990-talet har kursen lagts om, vilket inte varit utan vändor. Det statsbärande partiet CMM (Chama Cha Mapinduzi) har sedan 1995 mött konkurrens i fria val, men man har behållit makten och även hållit den ekonomisk-politiska kursen trots att de yttre förutsättningarna inte varit goda. För det första har världsmarknadspriserna på de råvaror som Tanzania exporterar varit låga. För det andra har landet fått ta emot över en miljon flyktingar från de krigshärjade grannländerna i väster. För det tredje har spridningen av hiv/aids och malaria gjort att den sannolika livslängden fallit från 50 år 1990 till 47 år 2004.

Resultaten av den nya ekonomiska politiken är dock tydliga: inflationen har pressats ned från över 40 procent vid mitten av 1980-talet till idag klart under tio procent och tillväxten har kommit upp i sex-sju procent från att tidigare inte ens ha hållit jämna steg med befolkningsökningen. 400 statsägda företag har privatiserats eller är på väg att avyttras. De utförsäljningsprojekt som varit på gång 2005-2006 gäller det statliga kraftbolaget, hamnförvaltningen, ett försäkringsbolag, Tanzania Zambia Railways och verksamhet inom livsmedelsförädling.

Men för att de samlade resurserna ska fortsätta växa och ge möjlighet att minska andelen fattiga med åtta-tio procent årligen – vilket är regeringens övergripande sociala mål – krävs en fokusering på jordbruket. Jordbruket utgör 45 procent av BNP och sysselsätter majoriteten av befolkningen. De flesta bönder bedriver självhushåll på jordlotter mindre än två hektar. Där odlar de majs, kassava, sötpotatis och ris och har småskalig boskapsskötsel med oftast bara ett par dussin djur per lantbruk.

Tanzania behöver inte bara öka produktionen av matgrödor, utan också av kommersiella grödor som kaffe, tobak, te, nötter och

bomull. På 1980-talet svarade kaffe för cirka hälften av den totala exporten. Nuförtiden är andelen bara en dryg tiondel. Den viktigaste exportgrödan på senare år har i stället varit cashewnötter, en utpräglad nischprodukt som har en fördel i det att varan tål den omilda behandling och de långa transporter som den bristfälliga infrastrukturen medför. Pristvecklingen för jordbruksprodukter, framför allt kaffe och bomull, är ryckig och har inte alls varit så trendmässigt stark som för metaller. Jordbrukets exportvärde har fallit på senare år. Det var 248 miljoner dollar 2004 jämfört med 436 miljoner 1996.

Mineraler, skog och turism med goda förutsättningar

Flera branscher har avreglerats. Mineralsektorn har hittills haft störst nytta av det förändrade klimatet. Tanzania har blivit Afrikas tredje största guldproducent efter Sydafrika och Ghana och guld svarar för strax under 50 procent av den totala exporten. Dessutom bryter man kol, diamanter och olika legeringsmetaller. Rubinfyndigheten i Longido är världens största och prospektering av nickel och platina har givit lovande resultat. Borrningar efter olja pågår utanför kusten. Ett betydande fynd av naturgas har redan gjorts i Songo Songo-området utanför södra Tanzania.

Skogsbranschen är en annan näring med goda förutsättningar. Cirka en tredjedel av territoriet är täckt av skog. 400 000 hektar skogsmark försvinner varje år till följd av bränder och avverkning men någon skövling i stor skala har inte ägt rum, som i andra delar av Afrika. Betydande ekonomisk potential finns också när det gäller fisket. Fisket bedrivs i de stora sjöarna och till havs. År 2004 sysselsatte näringen 115 000 personer, en fördubbling jämfört med 1995.

Jämförelseindikatorer(2005)	Tanzania	Ghana	Sydaf	Sverige
BNI per person (USD)	340	450	4 960	41 060
BNI per person, köpkraftsjusterad (USD)	730	2 370	12 120	31 420
BNP tillväxt, procent	7,9	5,8	5	3,6
Ekonomisk tillväxt 2000-2004 per år	5,6	4,1	2,6	1,8
Utländska investeringar som andel av BNP, 2004	2,2	8,5	33,9	1,1
Global Competitiveness Index 2006/07 ranking ¹	104	-	45	3
Korruptionsindex ² - rankning	93	70	51	6
poäng	2,9	3,3	4,6	9,2

¹”Global Competitiveness Report 2006/07” World Economic Forum, studerar länders institutioner, infrastruktur, makroekonomi samt hälso- och utbildningssektor.

1 = mest konkurrenskraftig, 125 = minst konkurrenskraftig.

² Transparency International 2006 Corruption Perception Index. Baserat på hur korruption upplevs inom affärslivet och av landanalytiker, rankas utifrån 163 länder.

Poängskala: 0 = totalt korrupt, 10 = fritt från korruption

Indikatorer – affärsklimat	Tanz.	Afr s.om Sahara	OE-CD	Ghana	Sverige
Antal procedurer för att starta företag	13	11	6	12	3
Antal dagar för att starta företag	30	62	17	81	16
Procedurer för att registrera egendom	10	7	5	7	1
Antal dagar för att registrera egendom	123	110	32	382	2
Index för låntagarens och långgivarens rättigheter (1-10)	5	4	6	5	6
Index över arbetsmarknadens stelhet (0-100)	67	47	33	34	43
Antal procedurer för att få kontrakt giltigt	21	38	22	29	19
Antal dagar för att få kontrakt giltigt	393	581	351	552	208
Skydd för investerare (index 1-10)	5	5	1,5	6	6
Tid att klara ut obestånd (år)	3	3	2	2	2
Rankning – affärsklimatet (av 175 länder)	142	-	-	94	13

Källa: World Bank: Doing Business Index 2007 (www.doingbusiness.org)

Jämförelseindikatorer (2005)	Tanz.	Ghana	Sydafrika	Sverige
BNI per person (USD)	340	450	4 960	41 060
BNI per person, köpkraftsjusterad (USD)	730	2 370	12 120	31 420
BNP tillväxt, procent	7,9	5,8	5	3,6
Ekonomisk tillväxt 2000-2004 per år	5,6	4,1	2,6	1,8
Utländska investeringar som andel av BNP, 2004	2,2	8,5	33,9	1,1
Global Competitiveness Index 2006/07 ranking ³	104	-	45	3

Tanzanias naturresurser är ekonomiskt betydelsefulla även i andra avseenden. Som turistmål är landet svårslaget. De vidsträckta nationalparkerna finns inte bara i norr, där de välkända Serengeti och Ngorongoro är belägna, utan över hela landet. Turistströmmarna gör att Tanzania räknar med betydande bidrag till sin utveckling från denna del av ekonomin, inte minst lokalt i anslutning till reservaten. Sedan 1990-talet har turistanläggningarna börjat rustas upp i snabb takt. År 2004 tog man emot över en halv miljon utländska besökare.

En liten tillverkningsindustri

Tillverkningsindustrin är relativt liten och svarar för drygt 15 procent av BNP. Den tekniska nivån är förhållandevis låg. Här finns textilfabriker, bryggerier, cementproduktion, pappersbruk och annan slags tillverkning som primärt försörjer den inhemska marknaden. Textilindustrins expansion har bromsats av lågprisimport från asiatiska länder. Livlig aktivitet råder i byggsektorn, som 2004-2005 växte med cirka tio procent årligen, vilket var dubbelt så mycket som tillväxten i industriproduktionen.

Ett investeringsklimat för den uthållige

Den makroekonomiska utvecklingen har varit positiv under de senaste åren. Valutan är stabil och BNP-tillväxten ligger på sex-sju procent per år. Som marknad betraktat är Tanzania medelstort och räknar man in de båda andra länderna i den östafrikanska samarbetsorganisationen EAC (Kenya och Uganda) finns här nära 100 miljoner potentiella konsumenter. EAC har långt framskridna planer på ett gemensamt frihandelsområde och vissa gemensamma tullar har redan tagits bort. Det kan betyda att en etablering i Tanzania även kan vara en inkörsport in i de andra länderna. Andra ljuspunkter är att Tanzania är fritt från de etniska konflikter som skrämt bort investerare från andra delar av Afrika. Brottsligheten är långt mindre än i grannlandet Kenya.

Tanzanias finanssektor är relativt välutvecklad. En börs etablerades 1998 och ett flertal utländska banker, främst sydafrikanska men också brittiska, finns på plats. Statliga Tanzania Postal Bank har privatiserats och en annan statlig bank, NMB, är på väg att säljas ut. Eftersom låneräntorna är höga väljer de flesta utlandsägda bolag att ordna finansiering utanför landet. Ändå är de utländska investerare som finns på plats försiktigt entusiastiska. ”Ett till-talande men trögörligt land”, lyder ett omdöme. **Elförsörjningen** är ett långt större problem för näringslivet i Tanzania än i Kenya

och detsamma gäller transportnätet. Utvecklingen kanske går i rätt riktning, men den går långsamt.

Regeringens oförmåga eller ovilja att avreglera energisektorn, telekombranschen och transportsystemet anses försvåra affärsverksamhet i landet. Den låga utbildningsnivån är ytterligare ett stort problem, vilket kan tyckas märkligt med tanke på att nationens långvarige ledare Julius Nyerere just hade skolor på landsbygden som sin viktigaste prioritet. Men faktum är att tillgången på utbildad arbetskraft är ett större problem för företagen i Tanzania än det är i Kenya. Dessutom är det komplicerat och dyrt att anställa och avskeda arbetstagare.

En byråkratiserad statsförvaltning förvärrar situationen. Ett nyetablerat internationellt bolag får automatiskt arbetstillstånd för fem utlänningar. Men om ytterligare utlandspersonal behövs – vilket ofta är fallet – krävs en omständlig tillståndsprövning. Gruvföretag får visserligen importera maskineri tullfritt, men tullklareringen går långsammare än i andra länder i regionen.

Korruption är ett mindre allvarligt problem än på 1990-talet. Ändå är det fortfarande vanligt att tjänstemän kräver pengar under bordet (så kallad "petty corruption") när företag har kontakter med statsförvaltning och andra offentliga organ.

Positivt är dock att rättsapparaten anses fungera väl. Att få fall prövade i domstol tar dock tid, och detsamma gäller etableringstillstånd för utländska bolag. Nationen ligger dåligt till i den ranking av affärsklimatet som görs av Världsbanken. Inte minst är kostnaderna för att starta verksamhet väsentligt högre än i andra länder.

Infrastrukturen är i många avseenden nyckeln till nationens framtida välstånd. Den kräver mångmiljardinvesteringar under flera decennier för att man ska komma upp i nivå med de mer utvecklade afrikanska länderna. Men resurserna för en sådan utbyggnad finns av allt att döma, tack vare biståndet och inkomster från guldexporten.

Innan Tanzania börjat höja tempot när det gäller infrastrukturen och inlett en avbyråkratiseringsprocess kommer utländska investerare att förbli skeptiska till att gå in i landet.

Gruv- och oljebolagen känner ingen sådan tveksamhet – men de har i gengäld anledning att ha tålmod eftersom deras investeringshorisont sträcker sig över flera decennier.

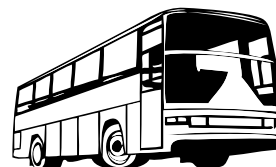
som är samägt med Zambia. Järnvägarna är i dåligt skick på grund av eftersatt underhåll, ineffektiv

trafikledning och ålderstigna lok och vagnar. Tazara byggdes för att kunna transportera fem miljoner ton frakt per år. Bara en fjärdedel av kapaciteten har dock kunnat utnyttjas. Regeringen avser att privatisera nätet, eventuellt i samverkan med de kenyanska och zambiska järnvägsföretagen. Flera utländska tågoperatörer (bland annat från Kanada, Sydafrika och Indien) har visat intresse för att ta över driften. Svenska bolag som tillverkar tågmateriel och signaleringsutrustning kan komma ifråga som leverantörer.

Flygplatser och hamnar är också i behov av modernisering. Det finns idag tre internationella flygplatser, i Dar es Salaam, på Zanzibar och intill Kilimanjaro. Dessutom finns planer på att anlägga en ny internationell flygplats i sydväst, vilket skulle öppna även denna till stora delar orörda del av landet för turism i större skala. Inrikesflyget expanderar också snabbt efter att Air Tanzania förlorat sitt monopol i slutet av 1990-talet. De största hamnarna är Tanga och Dar es Salaam, där containerterminalen numera drivs av privata operatörer. Cirka 25 procent av det hanterade godset är avsett för, eller härrör från, grannländerna **Z a m b i a , B u r u n d i , R w a n d a , U g a n d a** och Kongo.

Ökade transportbehov leder också till växande efterfrågan på **fordon** av olika slag. Scania har sedan 30 år en stor utbildnings- och serviceverksamhet i Tanzania. Det är inte bara lastbilar och entreprenadfordon som behövs, utan också bussar. Regeringen vill prioritera godstrafiken på järnvägarna och allt mer av persontransporterna ska därför ske med buss. Den statliga investeringsmyndigheten Tanzania Investment Centre uppmanar utländska bussoperatörer att etablera sig i landet.

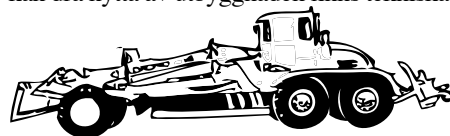
S v e n s k a fordons- och entreprenadmaskinföretag

kan också dra fördel av **byggaktiviteten** i Tanzania, som uppvisar en årlig tillväxt på cirka tio procent. Förutom de många vägprojekten och brobyggena uppförs hotell och kontorsfastigheter, främst i Dar es Salaam. Till detta kommer anläggningsarbeten inom gruv- och energisektorerna.

Var kan svenska företag investera?

För investerare med ett långsiktigt perspektiv kompenseras de dagsaktuella problemen av landets goda tillväxtmöjligheter. De bästa förutsättningarna har de svenska företag som levererar till infrastrukturprojekt och till gruv- och energisektorn.

Infrastrukturen är Tanzanias största problem, men innebär också flest möjligheter för utländska investerare. Samtidigt som behoven är omfattande är landet fattigt. Men tack vare snabb tillväxt i ekonomin och utländska biståndspengar anses Tanzania ha resurser att rusta upp sin infrastruktur. Väginvesteringarna finansieras till cirka 70 procent av biståndsgivare och inom denna del av infrastrukturen är potentialen extra stor. Bland de svenska företag som generellt kan dra nytta av utbyggnaden finns tekniska

kon konsulter och leverantörer av maskiner och utrustning.

Viktigast är **vägnätet**. Sedan slutet av 1990-talet pågår ett första projekt – till ett värde av en miljard euro och finansierat av EU – för att förbättra huvudvägarna. 70 procent av de befintliga sträckorna ska rustas upp och samtidigt ska 3 000 km ny väg anläggas. Ett annat projekt avser infarternas till Dar es Salaam. Att Tanzania behöver göra mer på det här området framgår tydligt vid en jämförelse med andra länder i regionen. De belagda sträckorna inom det nationella vägnätet uppgår till 6 800 km. Det är bara 20 procent mer än i Angola – ett land som både härjats av inbördeskrig, har mindre än hälften av Tanzanias befolkning och är större till ytan. En del av vägutbyggnaden kommer att ske genom privatfinansierade, avgiftsbelagda projekt. Tanroads, det statliga vägverket, har valt ut tre vägvägnitt på totalt 1 220 km för sådana byggen. Investeringarna sker inte bara för att klara transportbehoven inom Tanzania, utan också för att länderna i Afrikas inland behöver frakta allt större volymer till och från hamnarna vid kusten.

Tanzania har 3 500 km **järnväg**. Den största delen utgörs av den 2 600 km långa linjen som förbinder Dar es Salaam med inlandet i den norra och centrala delen av landet. Dessutom finns 900 km järnväg mellan Dar es Salaam och gränsen till Zambia. Den senare linjen drivs i ett bolag, Tazara,

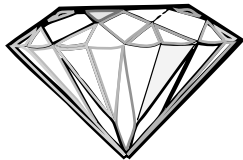

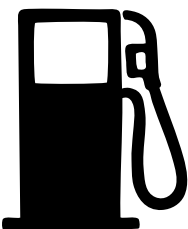
Gruvindustrin är landets mest expansiva bransch med en årlig tillväxt på cirka 20 procent och erbjuder rika möjligheter för svenska utrustningsleverantörer och konsultföretag. Exportvärdet var år 2003 hela 17 gånger större än 1996. Guldfyndigheterna är viktigast och finns framför allt kring Victoriasjön och i sydvästra delen av landet. Gruvorna drivs av internationella koncerner som kanadensiska Barrick Gold, australiensiska Resolute och sydafrikanska Anglo Gold Ashanti. Investeringstakten har varit hög ända sedan branschen avreglerades 1998.

Bara under de första tre åren efter reformen uppgick de internationella gruvföretagens investeringar i prospektering och produktion till en miljard dollar. Regeringens mål är att mineralexporten ska uppgå till tio procent av BNP år 2025 jämfört med dagens fem procent.

Tanzania utvinner även andra mineraler. Näst viktigast är **diamanter**, som har brutits sedan 1940-talet. Kol bryts också i sydvästra delen av landet och det finns rika fyndigheter av nickel samt eventuellt också platina. Pottaska utvinns för produktion av kaustiksoda.

Prospekteringen efter **olja** har ännu inte givit några resultat, men de geologiska förutsättningarna anses vara goda. Brittiska, kanadensiska och brasilianska bolag borrar till havs i flera zoner utanför mellersta och södra delen av landet. Betydande naturgasfyndigheter har upptäckts utanför ön Songo Songo och i Mnazi-bukten. Exploateringen inleddes 2004. Gasen används än så länge för inhemskt bruk och försörjer bland annat ett kraftverk i Dar es Salaam med en effekt på 188 megawatt (MW).

De svenska företag som kan dra nytta av den

framväxande **oljesektorn** är verkstadsföretag av olika slag, och i stor utsträckning

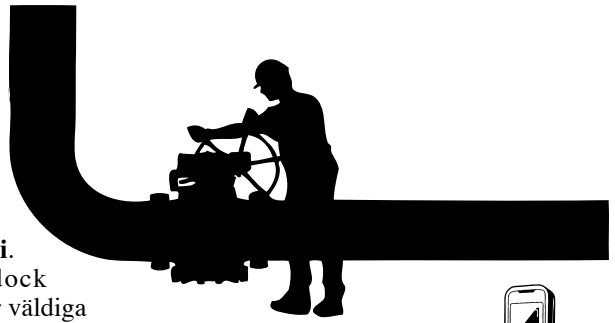
är de samma företag som kan komma ifråga för leveranser till **Tanzanias kraftindustri**. Inom elproduktionen är dock potentialen större. Landet har väldiga vattenkraftsresurser, varav bara en tiondel utnyttjas för energiproduktion. Produktionskapaciteten totalt är på cirka 900 megawatt (MW), ungefär lika mycket som produceras i en svensk kärnreaktor. Drygt hälften av all el konsumeras i Dar es Salaam med omnejd och produktionen tillgodoser inte efterfrågan. Behovet har de senaste åren ökat med 11-13 procent årligen och då har ändå bara en tiondel av hushållen i

landet tillgång till el. Under år med liten nederbörd drabbas abonnenterna av täta strömavbrott. År 2006 tillgrep myndigheterna ransonering efter att nivån i vattenmagasinen vid kraftverken i Mtera och Kidatu minskat till miniminivåer. Läget har förbättrats något genom att en tredje turbin tagits i bruk i Kihansi-dammen och planer finns på att öka kapaciteten där ytterligare, från 180 MW till 300 MW. Ytterligare kapacitet kan komma att byggas i sydvästra delen av landet. Bakom planerna står statliga National Development Corporation.

Det statliga kraftmonopolföretaget Tanesco anses vara ineffektivt, trots insatser från ett sydafrikanskt konsultföretag, och ska omstruktureras. Samtidigt möter bolaget redan viss konkurrens. Ett företag från Malaysia driver en naturgaseldad anläggning i Dar es Salaam. Även kraftdistributionen kommer att byggas ut, bland annat finns planer på att sammanlänka näten i Tanzania, Zambia och Kenya genom en 670 km lång 330-kilovolts ledning.

Telekommunikationerna är eftersatta i Tanzania, som har färre än 300 000 fastnät-abonnenter. Den statliga teleoperatören TTCL håller höga priser. Men det är mobiltelefonin som gäller i Tanzania och där är konkurrensen bättre, med framförallt tre olika operatörer som har 15 år långa koncessioner: Zantel, Vodacom och Celtel. Liksom i andra länder växer marknaden snabbt och enligt Ericsson fanns cirka fem miljoner abonnenter vid utgången av 2006. Fortsatt utbyggnad behövs emellertid, och här kan Ericsson och andra svenska företag vara med.

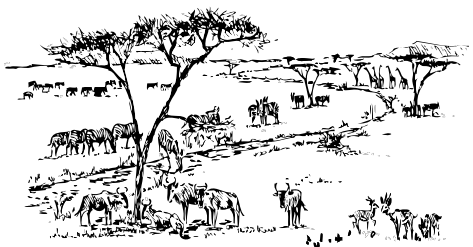

Turismen är en annan tillväxtsektor, med en ökning i antalet besökare på cirka 30 procent per år sedan 2003. Tanzania

har mycket att erbjuda turister. Landet är känt för sina viltrika naturreservat, oexploaterade sandstränder och unika, medeltida stadsmiljöer på ön Zanzibar, som grundades av arabiska sjöfarare. Idag är det dyrt att besöka Tanzania och en mer utbyggd infrastruktur skulle bana väg för inkomstbringande turism till viltreservaten och kustregionerna. Inom besöksnäringen har man ambitionen att komma upp i samma volymer som Kenya, som år 2005 tog emot 30 procent fler turister än Tanzanias 580 000. För att nå dit behöver man bygga fler moderna hotell, nya turistanläggningar och rusta upp transportnätet.

Bortsett från gruvnäringen väger industrin lätt i den tanzaniska ekonomin. Svenska företag kan dock hitta affärsmöjligheter i **skogsbranschen**. Pappersbruket i Mufundi byggdes med svensk teknik och delvis svenska biståndspengar. Andra sektorer som är av intresse är **livsmedelsindustrin** (dryckesförpackningar) och **byggmaterial** (cement).

Ett värdigt liv även för döende

Efter mer än 25 år är Berit Hofgren tillbaka i den evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania. Då liksom nu arbetar hon med barnhälsovård. Men hennes främsta intresse är att utveckla hemsjukvården för patienter med obotliga sjukdomar.

Minst två dagar i veckan arbetar Berit på mödra- och barnavårdsmottagningen på Nkoarangasjukhuset vid foten av berget Meru i norra Tanzania. Hon skojar obehindrat på swahili med de unga kvinnorna som sitter och väntar.

– Många nyblivna mödrar vill diskutera familjeplanering och vi kan erbjuda p-piller, p-spruta, spiral, sterilisering och kondomer. Problemet är att många män ser preventivmedel som ett sätt för kvinnan att vara otrogen. Därför är p-sprutan som inte syns, populär. P-piller är svårare, men kvinnorna kan lura sina män genom att säga att pillren är till för att minska menstruationsproblemen, berättar Berit.

Mycket av mödra- och barnavården på Nkoarangasjukhuset är gratis och på väntebänken utbyter kvinnorna erfarenheter.

Berit Hofgren är glad att vara tillbaka i Tanzania efter 25 år i Sverige.

Färre hivsmittade

Lite längre bort ligger förlossningsrummen. Normalt är det fyra–fem förlossningar om dagen, och tvillingfödselar är vanliga.

Alla gravida kvinnor erbjuds ett hiv-test som nästan blivit ett obligatorium, och antalet smittade ser ut att minska. De senaste två månaderna har till exempel bara tre av uppåt hundra tester varit positiva.

– Sedan regeringen beslutat distribuera bromsmediciner finns det en framtid att prata om, och det känns hoppfullt, säger Berit. Men även om både mödra- och barnadödligheten minskat, händer det att mödrar dör i samband med förlossningen. Ibland

kan varken männen eller släkten ta hand om de nyfödda, varför sjukhuset även driver ett barnhem med plats för 30 barn. Syftet är att ta hand om de moderlösa tills de är två år då de förhoppningsvis hämtas.

Personalen känns varm, barnen är friska och välmående, miljön lekvänlig. Flera av barnen är tyvärr både fyra och fem år.

– Ibland har även mannen dött och släkten kan kanske inte ta hand om flera barn. Många tar ju redan hand om barn till släktingar som dött inte minst i aids, som frestar på de starka familjestrukturerna, förklarar Berit.

Omsorg om döende

Hon ägnar också mycket tid åt ett nytt projekt för hemsjukvård till döende, så kallad palliativ vård. Tanken är att få kyrkans sjukhus att avsätta resurser så att personal kan göra hembesök hos människor med obotliga sjukdomar, till exempel cancer och aids.

– Denna vård ger inga intäkter eftersom den är gratis, men som kristna måste vi värna om ett värdigt liv även för döende. En sideeffekt kan vara att förtroendet för oss ökar, vilket gör att fler söker sig till våra sjukhus. Så på sikt kan det generera intäkter, säger Berit.

Hon har nyligen marknadsfört projektets idéer på sjukhus i landet, och har börjat göra hembesök tillsammans med kollegan Ekaeli Pallangyo.

Ekaeli arbetar redan uppsökande med byseminarier för kvinnor kring bland annat hygien, barnavård och familjeplanering. Liknande seminarier håller hon och Berit för blivande prästfruar på högskolan Makumira en dag i veckan.

– De får ofta stort förtroende i byarna och vi försöker intressera dem för hemsjukvården av svårt sjuka. Jag hoppas att det kan bidra till att det växer fram kontaktnät för hemsjukvård underifrån inom församlingarna, säger Berit.

Björn Ericsson.

Foto: Mikael Johnsson/IKON.

Ur tidningen Mission nr 4/06

Tidningskrönikan: "Rika affärsmän infiltrerar ledningen i regeringspartiet"

Inför varje val till poster och nomineringar inom regeringspartiet CCM uppträder ett fenomen som bara tycks tillta. Förmögna personer köper röster för pengar. Samma fenomen uppträder senare i valrörelserna. I höst har ett antal fall av mutor avslöjats. En av partiets veteraner varnade i början av september för en tendens som innebär att rika affärsmän infiltrerar ledningen i partiet i egna syften vilket i slutändan leder till katastrof.

Oloph

Maj

11/5 Vi ber inte om ursäkt. Det fanns en tid då fyllefester hos höga tjänstemän och politiska ledare var hemligstämplad information. Vi gläds åt att dessa dagar är över. Men vi är överraskade att försvarsdepartementet är på krigsstigen för att vi publicerat vad vi anser vara felaktigheter i upphandlingen av italienska lastbilar. Plötsligt anklagas vi för att läcka militära hemligheter. För några månader sedan sände vi till ministeriet ett antal frågor som aldrig besvarades. Sedan kontaktade vi ministern själv, Juma Kapuja som bekräftade felaktigheterna. (Ledarkommentar i KuliKoni)

11/5 Helikopter till jobbet? Regeringen undersöker möjligheterna att låta presidenten, vicepresidenten och premiärministern använda helikopter för att undvika trafikstockningarna i Dar es Salaam. Det skulle öka säkerheten för dessa politiker och dessutom göra det möjligt att komma i tid till möten. (Habari Leo)

12/5 Ytterligare hotell i Serengeti. Ministern för naturresurser och turism, professor Jumanne Maghembe anser det rimligt att bygga fler hotell i Serengeti nationalpark. De existerande fem hotellen kan inte tillgodose de ökande kraven. Professor Maghembe påpekar att Serengeti omfattar 16 000 kvadratkilometer och är större än Belgien eller Israel. Det har fem hotell med 900 bäddar medan Masai Mara i Kenya som omfattar endast 3 000 kvadrat kilometer har 3 000 bäddar. I fjol besökte 700 000 turister Tanzania och antalet väntas stiga i år (Mtanzania)

Hindrade kortege - fick sex månader. Soro Rajabu (24) har dömts till sex månaders fängelse för att ha hindrat en motorkortege med premiärminister Edward Lowassa. Rajabu körde den 1 mars klockan 7.30 sin traktor så långsamt att kortegen hindrades. Åklagaren krävde ett avskräckande straff och domstolen utdömde sex månader med hänsyn till att traktorföraren gjort sig skyldig till ett allvarligt brott. (Majira)

Regeringen avsätter chef i Dodoma. Regeringen har avskedat District Executive Director (DED) i Dodoma, Jane Senga. Hon anklagas för ekonomisk misskötsel när hon arbetade som DED i Manyoni från 1999 till 2006 då president Kikwete omplacerade henne till Dodoma. Jane Sengas vidare öde avgörs när en pågående utredning är klar. (Mtanzania m fl)

Oppositionen bildar allians. Fyra mindre partier - CUF, NCCR, Chadema och TLP - har skrivit ett avtal om samförstånd i syfte att bland annat lansera en gemensam presidentkandidat i valen 2010. Generalsekreteraren i regeringspartiet CCM, Yusuf Makamba, förklarar att hans parti inte är oroad därför att alliansen "kommer inte att bestå" (HabariLeo)

Dhow i Zanzibars hamn

*Generalsekreteraren i CCM
Yusuf Makamba*

14/5 Tjugo fast för prostitution. Polischefen för Urban West i Zanzibar, Bakar Khatib Shaaban förklarar att 20 kvinnor arresterats för prostitution. Några av dem anklagas även för stölder från turister. I ett fall plundrades en man på 1000 dollar. (Nipashe, Tanzania Daima)

15/5 Studenter tvingas lyda. Studenter vid Dar es Salaams universitet som tillåtits återkomma efter att ha varit avstängda tvingas skriva under en försäkran om att aldrig delta i någon strejk. Sådana formulär har delats ut till 15 784 studenter. De 56 studenter som lett strejken och nu avstängts har uppmanats att skriftligt beskriva sin roll i den nyligen genomförda aktionen. Vid ett möte protesterade studenter som fått återvända mot att ledarna för strejken blir sparkade. De representerade bara sina kamrater, heter det. (Mwananchi, Majira m fl)

19/5 Löftena värdelösa. En lektor vid juridiska fakulteten, Dr Sengondo Mvungi, förklarar att de skriftliga intyg som studenterna skrivit under är av noll och intet värde då de undertecknats under tvång och hot. (Majira)

Dhowägare varnas. Regeringen varnar ägare till de små segelfartygen dhow att ta passagerare när de är registrerade som

lastfartyg. Nyligen gick en dhow lastad med gods och med 40 passagerare ombord på grund utanför Tanga. Tio passagerare drunknade. (Majira)

Renhållningsavgift i Zanzibar. Invånare i Zanzibar kommer inom kort att åläggas en avgift för renhållning. Den skall användas för rening av avloppsvatten och insamling av sopor. Fem sopbilar väntas från Indien. (Tanzania Daima)

”Låt oss lösa problemen själva” Fattigdomen i Tanzania beror på ekonomisk misskötsel och brist på hållbara strategier när det gäller naturresurser förklarar professor Semboja Haji vid universitetet i Dar es Salaam. Han säger också att regeringen är alltför beroende av bistånd och betar sig som tiggare. ”Det är skamligt hur vår regering går omkring med hatten underdånigt sökande bistånd. ”Varför kan vi inte använda vårt förstånd och börja tänka ut hur vi skall befria vårt folk från fattigdom” Han varnade också för att överlåta landets naturresurser till utländska investerare. (Mtanzania)

21/5 Boskapsskötare dödad av polis. Polisen i Kilombero anklagas för att ha dödat en 18-årig pojke när de i en raid vräkte boskapsskötare. (Mwananchi)

22/5 Meghji attackerar extravaganser. Finansminister Zakia Meghji varnar

Finansminister Meghji presenterar budget

halvstatliga företag och fristående institutioner för deras praxis att höja löner och traktamenten utan tillstånd från finansdepartementet. Hon beordrade de ansvariga tjänstemännen att inte överskrida sina budgetar. Från och med nästa räkenskapsår kommer ansvariga chefer att hållas ansvariga. ”Vi kommer att strikt tillämpa anställningskontraktet. Var och en som bryter mot reglerna kommer personligen att få betala för detta även om det innebär att personlig egendom konfiskeras, förklarade finansministern vid ett seminarium om ansvar för chefer och styrelser. Statssekreterare Philemon Luhango tillade att om en institution misslyckas att fungera bra kommer styrelsen att hållas ansvarig och styrelsemedlemmarna kommer inte att få några uppdrag i någon annan institution. (Habari Leo, Tanzania Daima, Mtanzania, Nipashe)

24/5 Vräkiga bilar stoppas. Efter ihärdig kritik mot att regeringen slösar medel på dyra bilar tycks åtgärder nu tas för att tygla extravaganserna. En inventering av alla tjänstebilar har startats. Uppskattningsvis

800 bilar används av centrala och lokala tjänstemän. Tanzania är ett av få fattiga länder där ledande politiker och tjänstemän disponerar så dyra bilar. (Mtanzania, Mwananchi)

27/5 Bybor dödade student. En uppretad och beväpnad mobb i Iringa attackerade studenter i Tosamaganga gymnasieskola varvid en student dödades och tio skadades. Några studenter hade arresterats för innehav av cannabis. Deras kamrater planerade att anfälla polisen för att frita de arresterade men de möttes av arga bybor med knivar, spjut, klubbor och machetes. En student avled av blodförlust innan han nådde det lokala sjukhuset. (Mtanzania, Majira)

28/5 Presidentens skattebefrielse ifrågasatt. Den lag som ger presidenterna i Tanzania och Zanzibar skattebefrielse har ifrågasatts. Somliga menar att den är en kolonial kvarleva lik de kungliga privilegierna i Storbritannien. Många inklusive jurister, intellektuella, politiker och företrädare för fackliga organisationer anser att skatt skall betalas av alla i förhållande till inkomsten. Generalsekreteraren i Trade Union Congress, Nestory Ngulla, förklarar att hela systemet är fel. Affärsmän och jordbrukare får alla slags skattebefrielser men inte arbetare. ”Det finns människor i det här landet som inte vet vad inkomstskatt är” (Mwananchi)

29/5 Amerikansk imam bortkörd. Muslimer i Kichanganimoskén körde bort imam Mohammed Arafat, ledare för den muslimska rörelsen i Maryland i USA. Imamen och hans följe mötte en ilsken folkmassa när de försökte gå in i moskén. Imamen är i Tanzania på inrådan av den amerikanska ambassaden och skulle ha lett fredagsbönen och hållit en predikan, Han hindrades av deltagare som är emot den amerikanska utrikespolitiken. ”Vi kan inte låta honom komma in i moskén när den amerikanska administrationen samtidigt förtrycker muslimer runt om i världen.” (Mtanzania)

I tidningen An-Nuur ett par dagar senare är tonen än hårdare: ”Vi har inga problem med er som muslimer, men ni kom som sändebud för George Bush, som dödar och torterar muslimer. De biljetter och traktamenten ni fått droppar av blod från våra muslimska bröder i Fallujah och Kandahar. Varför framför ni inte Bush budskap till muslimer i Guantanamo, AbuGhraib och Mogadishu?” (An-Nuur)

31/5 BAE mutade affärsmän. Den engelska regeringen har bekräftat att två affärsmän i Tanzania, Sailesh Vithlani och Tanil Somaiya fått stora mutor för att ha underlättat försäljningen till armén av ett radarsystem från BAE. (British Aerospace, Systems.) De två mellanhänderna tjänade mer än 400 000 pund som arvode medan 12 miljoner pund deponerades på ett BAE-konto i Schweiz för att undgå beskattning. För dessa pengar hade Tanzania kunnat köpa

ett bättre system för lufttrafik som kunnat underlätta turism. BAE-radarn kostade 28 miljoner pund som lånades hos Barclays Bank. En rapport väntas inom kort från Byrån mot korruption i Tanzania. (Rai)

Juni

4/6 Tanzania utan överbetyg. Givarländer och hjälporganisationer har uppställt tolv kriterier för att utvärdera ledning och offentlig finansiering i mottagarländer. I en rapport för 2006 får Tanzania dåliga betyg. Rapporten som presenteras av Världsbanken på uppdrag av givarländerna ger betyget C för sämsta resultat och A+ för bästa. Regeringen fick inget A+ i något av de tolv kriterierna men B- när det gäller skatteindrivning och B+ för parlamentariska frågor. Man fick AB i finansiell insyn, B i offentlig upphandling och AB för information. Utvärderingen gjordes av ett dussin organisationer, däribland Sida. (Majira)

Korrumperade förval. Nomineringarna inför regeringspartiet CCM:s interna val visar att pengar redan används för att bli vald. Affärsmän och förmögna politiker har avsatt miljoner för sina valkampanjer. Agenter har sänts runt landet för att träffa delegater till partikongressen som lovats eller fått pengar för sina röster och detta redan innan kandidaturerna offentliggjorts. (KuliKoni, Majira)

5/6 Sköldpaddorna hotade. De många nya turisthotellen på ständerna i Zanzibar hotar sköldpaddorna. Dessa kan inte lägga sina

ägg därför att stränderna i allt större grad ockuperas av hotell. (HabariLeo)

6/6 För många bilar. Medan lokala myndigheter ofta saknas transportmedel behålls bilar i den centrala administrationen i Dar es Salaam. En del ministrar har två bilar i stället för en. En inventering påstås ha visat att det finns 11 000 bilar i regeringsadministrationen i stället för tidigare uppskattade 5 000. Vissa departement har upp till 200 bilar, en del knutna till tjänstemän och inte ens parkerade vid departementen. (Mwananchi)

7/6 Rykten om Mkapas affärer. Byrån mot korruption är beredd att ta emot varje information som innebär att förre presidenten Benjamin Mkapa skulle vara involverad i skumma affärer. Men chefen för byrån, Edward Hosea förklarar att man än så länge inte fått något konkret beträffande de rykten som funnits i tidningar om Mkapa. Han inbjöd alla som har någon information om att Mkapa hade gjort sig en förmögenhet

genom korruption att träda fram. ”Jag har läst historier om hur han påstås ha samlat på sig en förmögenhet genom att bilda bolag som lagt beslag på statlig egendom. Men jag har varken fakta eller bevis och kan därför inte göra något”, (Rai, HabariLeo, Majira, Mtanzania Daima, Mwananchi Nipashe)

8/6 Oppositionen kräver utredning.

Ledare för oppositionspartierna hävdar att president Kikwetes vägran att pröva anklagelserna mot sin företrädare Benjamin Mkapa, visar att kanske inte heller Kikwete är fläckfri. I ett gemensamt uttalande från oppositionspartierna CUF, Chadema, TLP och NCCR sägs att det faktum att Mkapa deklarerade sina tillgångar endast när han tillträdde sitt ämbete men inte när han lämnade det visar att det finns substans i anklagelserna mot honom. Även om lagen inte tillåter undersökningar riktade mot ett tidigare statsöverhuvud rör det sig om en moralisk och politisk fråga. (Mtanzania, Tanzania Daima, Mwananchi, Majira)

9/6 Häxkraft - nio hus nedbrända. Nio hus i Mbozi distrikt sattes i brand sedan deras ägare beskyllts för att vara häxor och orsakat att barn i byn avlidit. District Commissioner Halima Kihemba bekräftar att nio familjer blivit hemlösa och fått sina ägodelar förstörda. Polisen arresterade sex bybor inklusive en traditionell ”healer” och ytterligare 21 misstänkta eftersöktes. Problemen startade när fem barn i en familj avled i april och maj. Familjen tog in en healer att driva ut de onda andarna och fånga häxorna. (Nipashe)

12/6 Barnarbete i Same. District Commissioner i Same, Ibrahim Marwa förklarar att många barn i distriktet behandlas illa, antastas och tvingas in i tidiga äktenskap. Barn pressas till hårt arbete långt över deras kapacitet och missar också sin utbildning. Marwa fördömde barntrafficking och barnarbete. Han gav exempel på sexuella övergrepp orsakade av häxkraft, fall som aldrig rapporteras till polisen därför att familjerna är rädda för att bli förödmjukade. Han föreslog en specialpolis att ta hand om dessa fall och motivera föräldrarna att anmäla dem. (Nipashe)

13/6 Stopp för onödiga seminarier. Regeringen har utfärdat direktiv som gäller de miljoner som politiker och tjänstemän använder för seminarier, konferenser och symposier. Det blir inte tillåtet att hålla seminarier ute i landet när flertalet deltagare kommer från Dar es Salaam eller att förlänga dem med en dag när det kan klaras av på en dag eller två. Inga tjänstemän tillåts tillbringa mer än 60 dagar utanför sin arbetsplats. Samtidigt beskylls regeringen för påkostade seminarier för

chefer som stannar hela veckan i flotta hotell i nationalparkerna. (Majira, Tanzania Daima, HabariLeo)

5000 söker uppdrag men.... Av de 5 036 medlemmar i olika partier som söker politiska uppdrag på olika nivåer kommer 1 300 att försvinna i en urvalsprocess på olika nivåer. I slutändan kommer 1 244 att bli valda. Av dem som ger sig in i kampen är 4 117 män och 849 kvinnor. (Mwananchi m fl)

15/6 Små gruvägare stämmer regeringen. Över 30 ägare till mindre tanzanitegruvor som stängdes av Commissioner of Minerals uppträder som kärende i domstolen i Arusha. De hävdar inför pressen att stängningen var olaglig och en del i en sammansvärjning för att överlåta gruvorna till utländska investerare. (Tanzania Daima, Majira)

19/6 Turism lockar barn. Över 60 barn i Zanzibar har lämnat skolan och börjat arbeta på hotell som guider och färdledare. En lokal företrädare för regeringen säger att det är mycket oroande att se hur barn talar flytande italienska medan skolorna står tomma. (HabariLeo)

20/6 Tusentals uteblir från skolan. Företrädare för myndigheten i Lindi förklarar att av de 8 600 som utvalts för gymnasium i Lindiregionen har 1 885 elever, därav 700 flickor, inte infunnit sig. Ett skäl är tidiga giftermål. Åtgärder kommer att vidtas mot föräldrarna. (Majira)

21/6 Poliser inför domstol. Två poliser ställs inför en militärdomstol anklagade för att ha dödat två bybor i Tarimedistriktet. Detta inträffade när poliserna sökte personer som tillverkade olaglig alkohol. De skall senare också ställas inför en civil domstol. (HabariLeo)

28/6 Inflationen oroande hög. Inflationen har ökat kraftigt från 4,4 %, när den nuvarande regeringen tog över i december 2005, till 7.2 % för närvarande. Det påverkar priserna på livsmedel liksom andra varor och tjänster. Den viktigaste orsaken är låg produktivitet i industrisektorn och att regeringen spenderar mer än den förmår generera. (Rai)

Juli

1/7 Fredssamtal diskriminerande. De pågående samtalen mellan regeringspartiet CCM och det största oppositionspartiet CUF är diskriminerande därför att andra partier har uteslutits, hävdar Dr Sengondo Mvungi. Det är orättvist därför att nationella angelägenheter som rör alla diskuteras. (Mtanzania)

3/7 Kikwete: Sätt press på de rika. President Jakaya Kikwete har uppmanat FN att sätta press på de rika nationerna att fullfölja sina löften till de fattiga länderna i syfte att nå millenniemålen. Kikwete betonade i samtal med FN:s biträdande generalsekreterare Dr Asha-Rose Mgiro i Accra, att Tanzania är angeläget att nå millenniemålet genom att utnyttja sina egna resurser men att uppgiften kan bli svår utan

FNs biträdande generalsekreterare Dr Mgiro

hjälp från de rika staterna. (Mtanzania, Mwananchi)

179 tjänstemän bestraffade. Premiärminister Edward Lowassa förklarar i parlamentet att disciplinstraff utmätts för 179 tjänstemän som inte tillräckligt kontrollerat hur allmänna medel använts. 32 distriktschefer har degraderats och en satt i fängelse. För missbruk av medel från regeringen har 24 avskedats, 45 har friats av domstol och 79 fall väntar på avgörande. (HabariLeo)

4/7 81 skolflickor belönade, Regeringen har belönat 81 kvinnliga gymnasieelever som gjort lysande resultat i naturvetenskapliga ämnen. Tjugo gymnasieskolor där en del av flickorna studerade fick också priser. Ceremonin ägde rum i Dar es Salaam i närvaro av ministern för högre utbildning, vetenskap och teknologi, professor Peter Msolla. (Nipashe)

6/7 Vem äger oljan? Oppositionsläget i Zanzibars parlament har frågat regeringen om de nyligen upptäckta olje- och gasfyndigheterna i Zanzibar skall betraktas som en angelägenhet för unionen. Man påpekar att andra mineral- och naturresurser i Zanzibar inte betraktas som gemensamma. (Nipashe)

8/7 Bättre liv orealistiskt. Med det populära slagordet Bättre liv för alla tog Kikwete makten 2005. Men det driver nu regeringen in i ett hörn där dess förverkligande av sin slogan blir allt svårare. Då var många fattiga optimistiska och trodde att deras liv skulle förbättras omedelbart eller ganska snart. De väntade sig också att Kikwetes regering skulle minska klyftan mellan de rika och de fattiga. (Mwananchi)

11/7 Regeringen kräver ursäkt. Regeringen uppmanar ordföranden i oppositionspartiet Chadema att dra tillbaka sitt uttalande att Tanzania styrs av en hop ”svarta kolonialister!” (Majira, Tanzania Daima)

En miljon i Zanzibar. Regeringen i Zanzibar förklarar att mellan 1988 och 2002 har den årliga folkökningen genomsnittligt varit 3,1 procent. Befolkningen är nu cirka en miljon (Majira)

12/7 39 miljoner i Tanzania. Tanzania beräknas ha 39 miljoner invånare uppger den nationella statistikbyrån. Vid folkräkningen 2002 var siffran 34 miljoner. (Nipashe)

Låter regeringen de utländska gruvbolagen ta ut oskäliga vinster?

13/7 Oljehandlare trotsar prisstopp. Bensen- och oljehandlare i Dar es Salaam trotsar en order från finansminister Zakia Meghji att sänka priserna. Bensinstationerna beordrades att inte sälja för mer än 14000 Tsh per liter men detta åtlöydes inte. Oljehandlarna hävdar att de tvingas betala den bensen de köper för kraftigt höjda priser (Nipashe, Mtanzania)

17/7 Kritik mot gruvkontrakt. Parlamentsledamoten från oppositionspartiet Chadema, Zitto Kabwe, utfrågar ministern för energi och mineraler Nazir Karamagi om nya gruvkontrakt. Karamagi avviker från de direktiv president Kikwete utfärdade. Karamagi har skrivit under nya kontrakt med Barrick guldgruvekompani i motsats till president Kikwetes direktiv att alla gruvkontrakt skall omprövas. Kabwe kräver att få ta del av villkoren i kontraktet (Mtanzania m fl)

Zakia Meghji bemöter beskyllningar. Finansminister Zakia Meghji bemöter i en intervju i tidningen Mwananchi uppgifter om att hon olagligt skaffat sig tillgångar under den tid hon var minister för naturresurser och turism för ett par år sedan. Meghji förklarar att allt hon önskat är ett normalt liv - inte rikedomar. Uppgifterna om jakträtter och illegal skogsavverkning cirkulerar på Internet. "Jag har sett uppgifterna och väntar på att de som kommer med beskyllningarna träder fram och avslöjar var dessa tillgångar finns" (Mwananchi)

Oljan är gemensam, Regeringen i Zanzibar upprepar att oljeexploatering och därefter borrhning efter olja och naturgas är en angelägenhet för unionen Tanzania. Det förklarar ministern för arbete, land och energi Mansour Yusuph Himid i en budgetpresentation. (Tanzania Daima)

18/7 Alla får rätt till HIV/AIDS-test. Ministeriet för hälsa och social välfärd har beslutat sig för att alla patienter som besöker sjukhus och hälsocentraler för behandling "frivilligt skall kunna få HIV/AIDS-tester". (Nipashe)

19/7 Tanzania bör stämma England. Parlamentsledamoten i regeringspartiet CCM Lazaro Nyalangu uppmanar Tanzania att stämma den brittiska regeringen för ett avtal som den tidigare kolonialmakten skrev under 1929 och som förbjöd Tanzania att bygga storskaliga projekt som utnyttjar vatten från Victoriasjön och därmed minskar avrinningen till Nilen. Avtalet skrevs med Egypten när Tanzania styrdes av Storbritannien. Nyalangu hävdar att avtalet är till förfång för Sudan, Kongo, Burundi, Rwanda, Tanganyika, Kenya, Uganda och Eritrea. Storbritannien borde också kompensera Tanzania för de prövningar avtalet har orsakat landet. (Mtanzania Daima)

20/7 Korruption drabbar rättssystemet. Korruptionen är det huvudsakliga hindret för rättvisa i landets domstolar, förklarar den avgående presidenten vid högsta domstolen Barnabas Samatta. Även om Transparency International har rankat

Tanzania som det "minst korrupta i Östafrika" bör kampen mot korruption intensifieras. Han sade också att ett oberoendet rättsväsen måste upprätthållas "till varje pris" så att utfästelsen om lag och frihet för tanzanier i konstitutionen förverkligas. Samatta berättade att frågan om korruption i rättssystemet givit honom sömnlösa nätter under hela hans tid i ämbetet. Han förklarade att han gjort en rad försök att stävja olagligheterna men situationen har inte förbättrats. Samatta avgår efter att ha tjänat landets rättsväsen i 40 år. (Mwananchi m fl)

21/7 Kamp mot korruptionen viktigast. Den nye presidenten vid högsta domstolen, Augustino Ramadhani, förklarar att kampen mot korruptionen i hela rättssystemet är den viktigaste av hans uppgifter. (Nipashe, Mtanzania, Tanzania Daima)

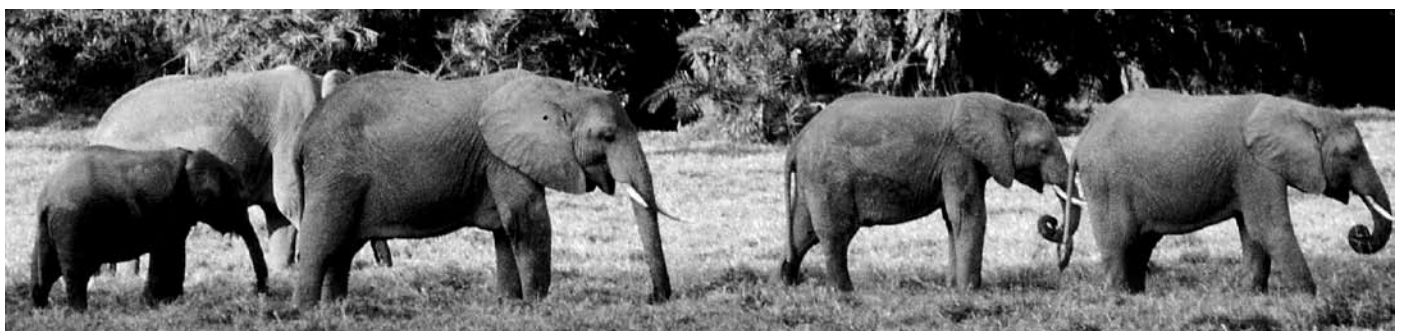
22/7 Bra om skolflickor blir med barn. En del föräldrar i Korogwedistriktet i Tanga är glada om deras flickor blir med barn eller gifta när de fortfarande går i skolan. Det befriar föräldrarna från fortsatt ansvar, inklusive skolavgifter, hävdar fullmäktigeledamoten Ramadhanik Sebarua. Om barnen tar sina examina ökar föräldrarnas ansvar. (Majira)

Specialpolis skall skydda turister. Regeringen i Zanzibar har avsatt medel för en särskild säkerhetsstyrka som skall skydda besökare och turister mot rån. Styrkan består av poliser och soldater. (Mwananchi, Tanzania Daima)

26/7 Fredssamtal snart klara. Ledare i oppositionspartiet CUF säger att de s k Muafaka-förhandlingarna som skall lösa upp de politiska dödläget i Zanzibar kan bli klara om fyra veckor. (Majira, Mwananchi, HabariLeo)

Skjuta elefant kostar 15.000 dollar. Regeringen har ökat jaktavgifterna men många parlamentariker anser att det inte räcker. Ministern för naturresurser och turism, professor Jumanne Maghembe, förklarar att det nu kostar 12.000 dollar att skjuta ett lejon eller en leopard jämfört med 2.500 tidigare. En elefant kostar nu 15.000 dollar och en krokodil 2.500 dollar. (Nipashe m fl)

Augusti
2/8 Hotell har olaglig arbetskraft. Ministern för arbete, ungdomar och barn, Asha Abdullah Jujma medger att en del arbetsgivare i turistsektorn anställer främlingar utan arbetstillstånd. Problemen

finns speciellt i norra regionen. (Majira, Mtanzania)

3/9 Facket marscherar för ökad minimilön. Trade Union Congress of Tanzania (TUCTA) organiserar en marsch för att protestera mot låga minimilöner. Facket kräver en ökning från 75.000 Tsh till 315.000 Tsh. (Mwananchi, Tanzania Daima)

Affärsmän köper upp regeringspartiet. Talmannen i parlamentet Samuel Sitta förklarade sig oroad över att regeringspartiet CCM kan bli kidnappat av rika affärsmän. Han varnade för den tilltagande tendensen att välbärgade människor tar över ledande positioner i partiet. "Inte alla är intresserade av att tjäna partiet men däremot att främja sina egna intressen" (Mtanzania)

8/8 Fredssamtal fordrar utomstående hjälp. Ordföranden i oppositionspartiet CUF förklarar att de åtta månader långa förhandlingarna mellan CUF och regeringspartiet CCM har kommit in i en återvändsgränd. Det finns mycket små möjligheter att nå ett resultat under de återstående sju dagarna utan internationell förlikningsman. (Nipashe m fl)

9/8 Dålig pension för officer. Pensionerade arméofficerare lever under svåra ekonomiska förhållanden på grund av sina låga pensioner. En del generaler har en pension på 3 000 Tsh. De avgick långt innan lönerna justerades uppåt. En del av dem ledde kriget mot Idi Amin 1978-79. En företrädare för försvarsdepartementet säger att pensionerna står i förhållande till lönerna "Ingen som avgick för tiotals år sedan kan begära att få samma pension som en som slutar i dag. Det gäller alla offentligt anställda" (Mtanzania).

Timmer för miljoner stoppat. Ministern för naturresurser och turism, professor Jumanne Maghembe förklarar att ministeriet stoppat timmer värt 6 miljoner Tsh från att smugglas ur landet. Åtgärder skall vidtas mot illegala skogshuggare och smugglare. Timmer kommer att konfiskeras och licenser dras in. (Rai)

10/8 En femtedel av upphandlingarna förlorade. Koordinatören för Millennium Challenge Threshold, Aaron Karnell, förklarar att 20 % av offentliga medel som används för upphandling förloras genom korruption. De skyldiga är tjänstemän ansvariga för upphandlingarna. (Nipashe, Tanzania Daima)

President Kikwete på statsbesök i Burundi

12/8 "Stoppa slöseriet!" Vid en demonstration genomförd av arbetare i Dar es Salaam krävde generalsekreteraren i TUCTA, Nestory Ngulla, att president Kikwete skär ned på regeringsutgifter som utlandsresor med stora statliga följen och stoppar inköpen av lyxbilar till ledarskiktet. Han gav Kikwete 30 dagar på sig att börja förbättra villkoren för arbetare som på grund av låga löner lider nöd. Han påpekade att den månatliga lönen för en arbetare är hälften av vad en parlamentsledamot får per dag i traktamente. Parlamentsledamotens månadslön motsvarar 17 månaders lön för en arbetare. Regeringen glorifierar investerare men glömmer de fattiga som är maskinen i produktionen. (Majira med flera)

13/8 Konventioner följs inte upp. Regeringen har försummat att till FN rapportera tillämpningen av en rad konventioner gällande mänskliga rättigheter. Medlemsstater förväntas lämna rapporter vart femte år men senast Tanzania gjorde detta var 1990. Legal and Human Rights Centre säger att regeringen saknar politisk vilja. (Nipashe)

15/8 Lärare tvingas ge gåva. Lärare i Dar es Salaam protesterar mot planer att från deras lön dra bidrag till gymnasier. De hävdar att beslutet fattas utan att tillfråga dem. Avdraget varierar mellan 10 000 och 20 000 Tsh per månad efter order från den regionala myndigheten. Varken regeringen eller deras fackförening har rätt att dra av lönen på det sättet. (HabariLeo)

16/8 MP avstängd för sitt språk. Parlamentsledamoten Zitto Kabwe som kritiserat energiminister Nazir Karamagi har straffats med fem månaders avstängning från parlamentet. Det har orsakat stark kritik och en protestmarsch. Parlamentets ställföreträdande talman Anne Makinda förklarar att avstängningen inte orsakats av Kabwes förslag utan av det språk han använde mot ministern. Motionen kan fortfarande läggas fram om den omformuleras. (Mwananchi m fl)

19/8 Mufaka-samtalen fortsätter Överläggningarna i Zanzibar mellan regeringspartiet CCM och oppositionspartiet CUF fortsätter. Förhandlingarna som söker lösa politiska motsättningar i Zanzibar kallas Mufaka. CUF förklarar nu att partiet

inte dragit sig ur samtalen, vilket president Kikwete påstått. (HabariLeo m fl)

22/8 Mordförsök mot lokal politiker. Ordföranden i regeringspartiet CCM (Chama cha Mpinduzi) i Tabora Juma Nkumba har utsatts för ett mordförsök. Han väcktes av hundar och gick ut, hörde skott och föll ned avsvimmad. Han misstänker att rivaler i den pågående kampen om poster i partiet ligger bakom attacken. (Mwananchi m fl)

Studenter gör räd. Studenter vid ett gymnasium i Simanjiro marscherade till distriktskommisionären där de slog sönder fönster. Eleverna klagade över brist på vatten, elektricitet och mat i skolan. Trots tidigare anmälningar har inget gjorts. Polis tillkallades och 20 elever sattes i arrest. (HabariLeo, Tanzania Daima)

23/8 SADC delas? Southern African Development Community (SADC) kan komma att delas på grund av hårda regler för medlemskapet. De femton medlemsstaterna är inte tillåtna att tillhöra andra regionala organisationer i Afrika med liknande målsättning. Den nye ordföranden i SADC, Zambias president Levy Mwanawasa förklarar att konstitutionen måste respekteras men att medlemmarna måste få tid att välja vad de vill tillhöra. Tanzania kan bli den första staten att dra sig ur därför att den redan är medlem av EAC. (Rai)

SADC, Southern African Development Community, är en organisation för ekonomisk integration och samarbete i södra Afrika. SADC upprättades 17 juli 1992 i Windhoek, Namibia, och omfattar (1999) Angola, Botswana, Kongo (Kinshasa), Lesotho, Malawi, Mauritius, Moçambique, Namibia, Seychellerna, Swaziland, Sydafrika, Tanzania, Zambia och Zimbabwe. SADC syftar till att underlätta handel och investeringar, liksom att verka för fred och säkerhet i regionen. Organisationen bygger på mellanstatliga principer, och högsta beslutande organ är statschefernas årliga toppmöten. Därutöver finns ett ministerråd som sammanträffar minst en gång per år samt ett antal permanenta kommittéer. Det administrativa ansvaret är fördelat sektorsvis mellan de olika medlemsländerna. SADC har sitt ursprung i South African Development Coordination Committee, genom vilken frontstaterna sökte minska sitt ekonomiska

beroende av apartheidregimen i Sydafrika. Efter avvecklingen av apartheid och Sydafrikas inträde i SADC 1994 har landet emellertid intagit en ledande roll i kraft av sin överlägsna ekonomiska styrka. (NE)

EAC East African Community, den östafrikanska gemenskapen, samarbetsorganisation mellan Kenya, Tanzania och Uganda. EAC bildades 1967 men upplöstes 1977 efter ekonomiska och politiska motsättningar. År 2006 återupplivade samma stater organisationen, med målet att harmonisera skatte- och tullreglerna mellan länderna och skapa ett gemensamt internationellt pass. (NE)

26/8 Affärsman stämmer tidning. En prominent affärsman, Yusuf Manji, har inlett en rättslig process mot den swahilispråkiga tidningen KuliKoni. Han hävdar att tidningen ärekränkt honom och kräver 10 miljarder Tsh i skadestånd. I ett annat ärekränkingsmål mot tidningen kräver han 100 miljarder. (Tanzania Daima)

27/8 Tre turister våldtagna. Tre kvinnliga turister från England och Holland rånades och våldtogs efter en sammankomst i en förort till Arusha. Alla vägar spärrades och den bil rånarna använde blev fast. Kvinnorna fördes till sjukhus i Nairobi. (HabariLeo, Nipashe, KuliKoni)

England skärper passkontroll. British High Commission i Dar es Salaam har skärpt kontrollen över inresetillstånd genom

att ta biometriska fingeravtryck. Syftet är att minska strömmen av illegala immigranter till England. (Mwananchi, Majira)

28/8 MP fast för bestickning. En parlamentsledamot för Busanda, Kabuzi Rwilomba, lyckades undkomma partimedlemmarnas vrede sedan han enligt uppgift, ertappats med att dela ut mutor på en toalett. Liknande försök att muta sig till poster i partiet har avslöjats i Kilolo, Ngara, Chato och andra distrikt och de skyldiga väntas bli ställda inför rätta. (KuliKoni m fl)

30/8 Begagnade lok från Indien. Regeringen ämnar skriva under ett avtal

innebärande att det indiska företaget Rites Consortium skaffar fram fem begagnade lokomotiv. Maskinerna, som renoverats, sägs ha gått över 25 år i Indien. Regeringen söker lån i Världsbanken för att rusta upp järnvägarna i Tanzania. (Mwananchi, Mtanzania)

När uppgifterna om de begagnade loken publicerats uppsköts ceremonin där avtalet skulle signeras. (Tanzania Daima, Mtanzania)

September

1/9 Regeringen skär ned på lyxbilar. Regeringen ämnar tillåta endast högre tjänstemän att använda Toyota Land Crusier VX. (HabariLeo, Majira)

2/9 Partiveteran varnar CCM. En av regeringspartiet CCM:s veterane, Pancras Ndejemi, varnar för att CCM går fel väg och måste stoppas innan en katastrof inträffar. Vid en presskonferens förklarade han att korrruptionen äter partiet inifrån och att de skyldiga är rika pampar som med pengar mutar sig upp till toppen. Han hävdar att rika affärsmän har infiltrerat partiledningen, en del för att få diplomatpass som de använder i sina affärer. Han kritiserade också partiet för nepotism som resulterat i att Kikwetes hustru, bror och son valts till nationalkongressen. (HabariLeo m fl)

Medverksta´n

Rullande butik för rättvisare handel

Vill du ha medverkan från Medverksta´n?

Kontakta Olle Wallin

e-post: medverkstan@tele2.se

mobil: 070 22 55 057

Semester på Zanzibar?

Boka in

Nya Paje Ndambe

tel +255 747 863421

sms +255 748 453 232

e-post booking@ndambe.info

www.ndambe.info

www.watatu.com

Kangor, Vitenge

Bärsjalar

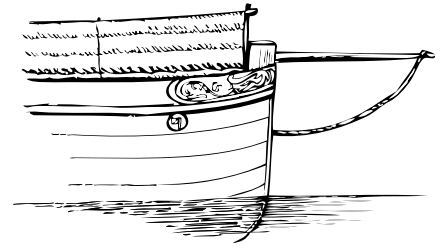
Böcker om afrikansk textil

Karibu!

MED TADHIMA TILL MAFIA

Tadhima är en traditionell lastdau som några svenskar i Dar es Salaam seglade med som passagerare på, några dagar längre än beräknat, på sjuttioalet. Nu har berättelsen plockats fram ur byrålådan för Habaris räkning, varsågoda.

Gunnar Kvarnbäck och jag hade länge planerat en resa med en av de segelskutor (Jahazi) som trafikerar kusten. Eftersom vi båda reser en hel del i arbetet hade vi under nästan ett halvt års tid inte lyckats komma iväg. Vi hade talat vitt och brett om vår resa. Den drog därför med tiden på sig ett litet komisk skimmer. Men en dag stämde det för oss och vi for ner till dauhamnen. Där mötte vi kapten (Nahodha) Omari på Jahazin Tadhima. Tadhima, på ca 20 ton, var från Lamu i Kenya och skulle segla till Mafia. Vi slog till, litet ängsliga över att tillfället annars skulle kunna slinka oss ur händerna. Resan kostade 30 Shs per man (ca 15 spänn) och jag tror faktiskt att mat ingick i priset. Kapten Omari beräknade att resan skulle ta två dagar i den stadiga nordostmonsunen, första dagen till ön Koma, ankring för natten, nästa dag vidare med tidig ankomst till Mafia. Avsejling från Dar es Salaam vid sextiden morgonen därpå.

Tidig avgång från Dar

Vi kom ner i god tid och kånkade ut på kajen med våra grejor. I mörkret under oss låg ett tiotal skutor sida vid sida, en lockande, mystisk värld av grovt timmer och kokosfibrer. Tyst, inte en människa syntes till. Vi satte oss ner på kajen och väntade. Efter en stund såg vi några sömndruckna figurer börja röra på sig. Någon tog sig en rök, kastade sitt vatten över relingen och kvartade in igen. Sen såg vi plötsligt ett helt gäng komma igång på en båt längst ut på kajen. Vi gick dit. Det var Tadhima klar för avgång. Efter utbyte av morgonhälsningar, ”Subalkheri, Habari za asubuhi? Habari za kuamka?”, gick vi ombord. Förtöjningarna lossades och vi gled ut från kajen med tidvattnet och den svaga landbrisen (mande). I öster över palmerna på Kigamboni stod himlen i brand. Den väldiga bommen hissades upp. Det var ett tungt arbete. Takten hölls med hjälp av ett högt, nästan klagande ljud följt av ett rytmiskt svar i lågt tonläge.

Skrymmande last av tomfat

Skutan var lastad med tomma oljefat. Lastad låter prydligt på något sätt. Den var snarare belamrad med tunnor. Nu flyttades en rad tunnor så att en långsmal

ränna öppnades på däck. En lång, urholkad kanot, som säkert vägde flera hundra kilo, lyftes in över aktern och sköts in i rännan. Att kanoten skulle bli vårt hem ombord hade vi då ingen aning om.

Vad skulle hända nu? Det var något som inte stämde. Seglet var beslaget på bommen och vi trodde faktiskt att man hade haft litet för bråttom med att hissa upp den. Men nu som genom ett trollslag med några kraftiga ryck i skoten slets beslagsbanden av engångstyp av och det väldiga seglet föll ner som en stor vit slöja. Vi fylldes av glädje och kände oss som småpojkar på äventyr.

Så gled vi ståtligt ut genom det trånga hamninloppet där tidvattenströmmen förstärkte vår fart. På stranden myllrade det av folk som köpte upp nyss landad fisk. På Kigambonistranden finns en lotsutkik som fungerar som en länk mellan båtarna på redan utanför och den inre hamnen. Nu hissade man en svart flagg som tecken på att det var klart för ingående fartyg. Vi gled vidare utåt i den bojade rännan medan solen lyfte från horisonten.

Långsam kryss

Några timmar senare var läget förändrat och vi låg på långsam kryss i dålig vind. Vi hade räknat ut att vi med 8 knop i frisk nordostlig vind skulle kunna segla till Mafia på tolv timmar. Med vinden rätt emot måste dessa båtar segla mer än dubbla distansen. Med en fart av högst 4 knop skulle det ta minst 48 timmar eller 4 dar eftersom kryss på natten bland de många korallreven var farligt.

Där låg vi alltså på kryss strax utan för Dar es Salaam. Vi gjorde väl så där 2 knop. Gunnar hade varit på en ganska kraftig fest kvällen innan och jag hade litet feber. Vi inrättade oss i kanoten och satt där och halvsov. Gunnar tog på sig sin fotsida kanzo. Den var lysande vit i början av färden men antog successivt en alltmer oljebrun ton. Athumani styrde hela tiden. För att tänja ut slagen satsade han ganska friskt över korallreven. En gång skrapade vi i. Vi trodde att Athumani var kapten på Tadhima. Det tog oss ett helt dygn att lista ut att det faktiskt var Omari

som förde befälet. Han var ingen auktoritär typ och gick klädd i badbyxor och en röd T-shirt. När det skulle kokas ugali på den öppna eldstaden nere i förpiken ryckte kapten Omari in och sågade till ved med en krokig såg. Vi kom att tycka mycket om kapten Omari.

Det var hett i solen. På ena kryssbogen hade vi skugga i kanoten. Då satt vi där och halvsov. På andra bogen satt vi på tunnorna i lä. Vi sprang alltså fram och tillbaka för att få skugga av seglet. Tunnorna var ganska skitiga och det blev vi också. Emellan sidbytena låg vi mest och slöande. Mässkallen Bakari bjöd på the med råsocker med jämna mellanrum. Vid tretiden serverade han gulaktig ugali och torkad fisk. De levde på thé, ugali och torkad fisk. Bakari läste litet då och då i en ABC-bok på kiswahili. Han läste faktiskt riktigt bra. Våra vänner ombord hörde till Bajunestammen och talde en ganska knepig kiswahili. Men under det här kryssandet var det ganska tyst ombord. Skutan gick taskigt och man kunde inte bjuda de betalande passagerarna på den snabba seglats man hade hoppats på. Jag tror de kände så. Vi fick många bevis på deras omtänksamhet. Men nordostmonsunen hade väl inte övergivit oss helt. Det verkade så. På ena bogen började vi i alla fall göra litet längre slag. De blev faktiskt längre och längre tills vi slutligen inte behövde kryssa längre. Men det var inte förrän på kvällen. Hela dagen hade vi legat och pinat den stackars Tadhima som mest gick på tvären.

Första natten och äntligen vind

På kvällen förändrades vår värld. En strålande stjärnhimmel bredde ut sig över oss och vi fick god vind. Stämningen blev mer avspänd. Bwana Ali sjöng en visa i Taarabstil och Chakue trummade på våra tunnor. Det visade sig att Chakue var professionell och brukade tillkallas när det var fest i Lamu. Vi hade nu varit på Tadhima en hel dag och lyckats skita ner oss ganska ordentligt på tunnorna. Vi hade pratat om litet av varje med våra vänner, från vår snöhöga nord till vad vi höll på med här i Tanzania. Främmande fåglar, men dom talade rätt bra kiswahili, inte den riktiga visserligen, den som talades i Lamu, utan den där tanzaniska dialekten. Hur som

helst, vi förstod varann väl och tunnorna, som verkligen var en skrämmande last för ett fartyg med anor som Tadhima, hade vi fått som en gemensam förbannelse. Det var kanske tunnorna som fick vinden att gå emot. Nu verkade den dock litet vänligare stämd. Vi blåste upp våra luftmadrasser, flyttade soffan som skulle till fångset på Mafia och som täckte en del av kanoten och lade oss ner. Vi kunde båda ligga raklånga efter varandra i kanoten. Där låg vi på rygg och njöt av porlet mot bordläggningen och stjärnorna ovanför oss. Så borde man alltid somna in.

Vi vaknade vid 11-tiden av att ankaret fällades. Det hade varit god gång hela kvällen men nu hade vi några korallrev framför oss som vi inte kunde passera. Vi skulle lämna några timmar senare när vattnet stigit tillräckligt för att föra oss över. Vi vaknade först i gryningen. Skutan låg kvar. Alla hade nog varit ganska trötta efter gårdagens alla slag och behövde sova ut ordentligt. En båt med latinsegel som Tadhima kan inte vända mot vinden som vanliga segelbåtar utan måste falla av, föra över bommen på andra sidan masten och vända med vinden, en ganska jobbig manöver. Så hissade vi på i gryningen för att börja den mest bedrövliga kryss, dvs i början hade vi en ganska skaplig mande (landbris) men snart slog den om till en svag kusi (sydlig vind). Dessutom var det kraftig motström. Under några timmar lyckades vi med konststycket att segla baklänges några kilometer. Bedrövligt.

För att muntra upp oss hoppade vi i havet. Våra vänner blev rätt bestörta och dessutom höll vi på att inte orka ta oss upp. Med rep och hjälpsamma händer kom vi dock upp till slut. Gunnar hade vissa vilda idéer om att plåta Tadhima simmande i vattnet med kameran över huvudet. Jag lyckades dock avstyra. Sen fortsatte vi som vanligt att skutta omkring efter skugga. Ibland käkade vi litet av vår medhavda matsäck. Vi startade med mangojuice följt av bröd och kinesiska makrillbitar på burk. Tomaterna och den läckra korven låg fortfarande hemma i Gunnars kylskåp. Papaian som vi hade satt stort hopp till mognade aldrig och vi började förstå att vi hade litet tunt med käk.

Vi hade fin stämning ombord nu och det var dags att åkalla vindarna. Ndo kaskazi! (kom nordan!) ropade vi alla i kör till nordostmonsunen som vi trodde stod och lurade någonstans. Ndo kaskazi! Ingen respons och vi myntade det nu klassiska uttrycket:

”Tunakula shida na upepo hamna”.
(Vi lever på vedermödor och är utan vind).

Mästaren Nahodha Fikirini

Jag satte nu igång att läsa högt för besättningen ur en bok om Nahodha Fikirini, en legendarisk mästare i att ta sig fram på haven i de mest omöjliga vindförhållanden. Han var dessutom från trakten av Lamu. Stärkta och inspirerade av berättelsen tog vi oss samman och började segla i rätt riktning, om än i långsammaste laget. Jag kallades därefter Nahodha Fikirine och Gunnar som såg ut som vitt fyrstorn med svarta fläckar kallades Mnara. Vi kände oss nu som riktiga sjömän.

Andra natten låg vi vid Koma

När vi strax före solnedgången (det blir svart nästan direkt) ankrade upp i skydd av ön Koma var vi skapligt hungriga. Vi hade bara en burk mangojuice och litet vatten kvar. Vi beslöt att försöka gå iland på Koma och köpa fisk. Men det var ju inte bara att gå av utan ett helt litet företag att få ut kanoten som låg inklämd bland tunnorna. Lyckligtvis skulle kapten Omari också gå i land och för att skaffa fisk till besättningen. Men Athumani som var en garvad och vaken sjöman upptäckte ett hål i kanoten. Athumani försörjer sig normalt med att hugga mangrove i träskan kring Lamu. Emellanåt stack han ut på äventyr. Hålet lagade han flinkt utan att använda det minsta våld. En träpinne kördes försiktigt genom hålet, kapades med den berömda sågen och sedan tätade han med drevgarn. Mjukt, afrikanskt arbete.

Vi fick sitta lågt i kanoten som var otäckt rank. Det kändes som vi var på väg att välta flera gånger. Att sitta på låghuk är rätt jobbigt så det var skönt att sträcka på benen när vi kom i land. I en bukt låg tio vackra fiskebåtar (mashua) på rad.

Vi hälsade på några fiskare som satt och band nät på stranden och frågade om det fanns någon fisk att köpa. Det var nog litet svårt så här dags på kvällen men de kände en gubbe uppe i byn som nog kunde sälja litet rökt haj. Vi vandrade i gåsmarsch mot byn som låg rätt långt in på ön kanske på grund av bättre tillgång på sötvatten. Mötande hälsades artigt med ”Salakheri” eller ”Shikamoo Mzee” beroende på ålder och utstrålad visdom. Vi hade tur. En hel rad hajbitar var uppsatta på läsidan av en eld som eldades med kokosnötskal. Vi provsmakade. Det var riktigt gott. Att det var haj syntes tydligt på det grå skinn som satt kvar på ena sidan. Vi köpte en ordentlig bit för 10 Shs. Kapten Omari köpte torkad fisk till besättningen. Sedan tågade vi tillbaka till stranden. Vi bad kapten att få stanna kvar på stranden. Han lovade att hämta oss vid notiden. Sen paddlade de ut till Tadhima och tunnorna. Dom sov faktiskt på tunnorna, det låter både hemskt och svårt men det gjorde dom faktiskt. Dom hade nog sovit på många mystiska däckslaster. Men att det inte fanns några kojplatser ombord

var ju konstigt. ”Tumeshazoea” (vi har vant oss) var deras kommentar. Kapten Omari sov i en slags stor ärtskida gjord av flätad kokos. Dom hade faktiskt ganska taskiga förhållanden ombord.

Holken

Jag har glömt att berätta om holken. Holken satt i aktern. Den hängde ut från babordssidan som en liten balkong. Holken var målad i de kenyanska färgerna och användes för att skita igenom. Man måste vara en mästare i att veckla ihop sig för att komma till skott. Holk men inga kojplatser. Vi tyckte det var en litet sned fördelning.

Vin och hajkött på stranden

Vi knallade ut med vår haj till en udde. Ja, vi hade faktiskt en flaska vin med oss också. Solen hade gått ner och vi tog oss ett bad. Ju mörkare det blev desto starkare lyste marelden kring våra simtag. Ja det var faktiskt ett väldigt fint bad. Hajen och vinet satt bra efteråt.

När vi satt där och kände oss nöjda med livet och vår resa fick vi plötsligt se ett litet smådjävligt sken som såg ut att röra sig strax ovan vattenytan. Vi tänkte att det kanske var en sån där havsshetani (havsdjävul) som Bakari hade varnat oss för. Men sen hörde vi helt vanliga röster och såg att det var en kanot på väg in mot stranden. En fotogenlampa på botten av kanoten hade framkallat den spöklika effekten. Dessutom kanske vi längtade efter att få se en havs-shetani. Det visade sig vara kapten Omari. Han kom senare ut till oss på udden och berättade att han hade tappat sina pengar på väg tillbaka från byn. Märkligt nog lyckades han med hjälp av fotogenlampan hitta pengarna. Vi bjöd honom ”Karibu” (välkommen) och sen åt vi litet haj tillsammans. Vi gjorde sällskap ut till skutan, sjöng några sånger tillsammans och kvartade in bland tunnorna. Vi försökte oss på en tidig start vid tretiden

Tunnorna kastas överbord och dras till stranden av mannen i vattnet

på morgonen men fick ta betäckning för störtregn. Det öste ner i fyra timmar. Sen kom vi fint iväg i gryningen och Koma försvann bakom horisonten. En halv timme senare dök Mafia upp. Det såg lovande ut. Tadhima gick som tåget. Vi mätte, spottade och kastade burkar och kom fram till en fart på mellan 6 och 7 knop. Inte så dåligt och Mafia reste sig läcker och lovande ur havet. Vi kunde snart till och med urskilja enstaka palmer. Sen vred vinden från att ha varit ostlig alltmer över till rena rama kusin, dvs rätt emot samtidigt som den blev allt svagare. Till slut låg vi praktiskt taget stilla. Då tog vi vårt andra dopp. Sen sjöng vi litet och bjöds på torkad fisk med ugali. Bwana Kombo Bakari vars far seglat med de berömda Mtepe-skeppen i

monsuntraden, läste en dikt om en man från Mvita (Mombasa) som förlorat sin ungdoms kraft i älskogslek med kvinnorna.

”Mvita njiokwale ngome zalidhikitisha, leo ngome dhijeje kwa landalo hwisha, siauwezi maji male yenye mingumi na chesa simshike takochofa ni miva hartimale”.

Tredje natten i stiltje utanför Mafia

Vid midnatt ankrade vi upp ca 3 sjömil utanför Kilindoni på Mafia. Det hade varit en fin dag med litet långsamt mot slutet när vi förstod att vi inte skulle nå Mafia ens på den tredje dagen. Vi gick till kojs i kanoten. Bortsett från några lastfartyg utanför Dar es Salaam hade vi på hela tiden endast sett seglande fartyg. Nästa morgon vid sjutiden nådde vi Kilindoni. Det passade oss väldigt

bra eftersom det skulle gå ett plan till Dar es Salaam kl 08. Vi tog ett varmt farväl av våra vänner på Tadhima. Skutan hade förresten knappt ankrat upp förrän vi började kasta tunnorna över bord. Jag tror aldrig tunnorna blivit lossade så snabbt. Det var bara att hyva dom i spat.

Att det sedan inte kom något flygplan till Mafia på tre dagar, att Nahodha Fikirini hade bott där under sina sista år och att vi slutligen återvände till Dar es Salaam med skorven Sabina som måste pumpas en gång i halvtimmen det är en annan historia.

Dar es Salaam den 22 mars 1976

Text o foto: **Sture Eresund**

Till minne - Polly Bohary

I mitten av maj i år var glädjen stor i vänkretsen – Polly Bohary vår engagerade, energigivande, stödjande, vänliga, humoristiska omtänksamma och glatt leende vän hade kommit tillbaka till Sverige och sitt älskade Västerås efter ett friår i Tanzania. Ett friår som var nödvändigt för henne efter hennes älskade make Adams bortgång, för tid till sorg och återhämtning efter en egen svår sjukdom och för omsorg om hennes åldrande mor. I glädje möttes vi

igen – umgicks delade tankar och fyllde det gångna årets luckor med händelser i våra familjer, vänkretsen och naturligtvis allt som hänt nationellt och internationellt. Polly var en engagerad människa i det stora, som i det lilla och nära livet. Vi skrattade och njöt av och i den svenska försommarens underbart rika hägn. Polly fanns där igen och gav av sin afrikanska generositet och värme. Den 6 juni på Sveriges nationaldag kallades två av dina vänner att följa med till Eskilstuna för att möta representanter från miljödepartementet i Tanzania. Det blev ett informativt möte om biogasutveckling och återigen fanns din hjälpsamma hand och din medmänsklighet för dina landsmän var som vanligt stor och generös. Dina vänner blev våra vänner och nätverket utökades med nya kontakter. Och lika fort som du beredde oss glädje förbyttes det hela till sorg. Du bar på en mörk hemlighet som du ville bespara oss - du var svårt sjuk och så rycktes du bort ur vår gemenskap. Saknaden är stor – Du fattas oss! Polly – en mångsidig, ödmjuk och ständigt utvecklingsberedd världsmedborgare – alltid redo att ta chansen till att förbättra världen såväl när det gällde mänskliga rättigheter som i de större globala frågorna. Det är ofattbart att du är borta. Ditt minne lever kvar och tacksamheten är stor över att vi fick möta

dig och ha dig som vän och förtrogen. Det är många, många såväl unga som äldre både i Sverige och i Tanzania som delar våra tankar och som du berört och engagerat med din person, din kunskap och din fina och naturliga vardagsolidaritet. Varhelst någon behövde hjälp, ett utvecklingsområde visade sig eller när chansen till kulturmöten fanns så var du där och entusiastiskt grep du dig an i nya möjligheter att förbättra världen och skapa förståelse mellan generationer och människor från olika länder. I Västerås FN-föreningen och i ditt arbete som skolbibliotekarie på St Ilianskolan i Västerås berörde och engagerade du många med din positiva hållning till livet och det mänskliga mötet. Vi minns dig med glädje och tacksamhet och vårdar ditt minne och fortsätter med det arbete som du grundlade i mötet med oss – Att alltid bry sig om sin medmänska!

”Var och en står ensam på jordens hjärta genomborrat av en solstråle och plötsligt är det afton”.

S. Quasimodo

För vännerna
**Anita Lilja-Stenholm,
Tiina Thungström**

30-årigt forskningsamarbete

Den 13 och 14 juni genomfördes ett seminarium med titeln **Advancing Frontiers in African Development: 30 years of Swedish-Tanzanian Research Cooperation** som samlade ett 50-tal deltagare från forskningsvärlden och den diplomatiska kåren, i SIDA:s lokaler på Valhallavägen (gamla Konstfack). Många discipliner var företrädade och båda dagarna avslutades med samtal. Paris Declaration on Aid Effectiveness diskuterades också.

SAREC:s director Berit Olsson redogjorde inledningsvis för det långvariga och trofasta samarbetet mellan Sverige och Tanzania under de gångna 30 åren. Hon påpekade att man lär sig av misstagen men också av framgångarna. SAREC har varit med sedan 1975 och arbetat för att stärka forskningen i samarbetsländerna men arbetet har varit fragmenterat i en serie projekt. Från år 2000 har University of Dar es Salaam (UDSM) full kontroll över alla aspekter av forskning rörande utveckling och man har fastställt en nationell strategi för forskning och utbildning. Forskningsutbildningen bedrivs nu bara på en plats. Vart femte år görs ett uppföljningsbesök. Det påpekades att Forskningsrådet (Utafiti) behövde förstärkas för att kunna leva upp till sin roll i research management och andra nya funktioner.

Professor Matthew L Luhanga, Vice Chancellor vid UDSM sedan 1991 berättade om de förändringar som ägt rum under hans tid. Tidigare hade bistånd till forskning delats ut till olika institutioner i form av fristående projekt men nu har man samordnat arbetet så att UDSM har full kontroll över alla biståndsmedel och hur de används. Samtidigt får man en bättre bild av verksamheten och kan organisera om vid behov.

Muhimbili

Professor Kisali Pallangyo, rektor för Muhimbili College of Health Science, som är den enda institutionen i landet som utbildar hälsovårdspersonal på alla nivåer, berättade om den avancerade forskning som bedrivs när det gäller malaria och HIV/AIDS. Inte minst viktig i detta sammanhang är den upprustning av biblioteket med datorer och elektronisk publicering som nyligen ägt rum. Biståndsmedel från EU och SIDA har gjort det möjligt att arbeta med att få fram ett vaccin mot HIV. Långvariga befolkningsstudier i Kagera regionen har visat att nyspridningen av HIV sjunkit till 6% eller mindre mot tidigare 25%. Man gör försök med vaccin och genomför utbildningsprogram rörande sjukdomen men man vet inte varför den minskat i omfattning. En doktorsutbildning enligt sandwich metoden genomförs fortlöpande. Det innebär att forskaren har sin tjänst kvar medan han forskar dels utomlands, dels hemma.

Man har kunnat tillföra ny kunskap genom 500 publikationer och fastställt riktlinjer för diagnos och behandling av malaria. Samarbete med SAREC har medfört resultat när det gäller MKUKUTA (programmet för fattigdomsbekämpning) men tyvärr har man inte alltid lyckats övertyga de politiska beslutsfattarna om nyttan av resultaten och programmen.

Samverkan med gräsrotterna

Dr Dan Sjögren och professor Lena Trojer talade om hur viktigt det är att universitetsvärlden är närvarande i samhället som en tjänare. Det handlade om universitetens bidrag till innovationer och nytänkande i ett utvecklingsland. De kom båda från VINNOVA (The Swedish governmental Agency for innovation systems som ersatt Nutek). I Sverige har man provat med företagskluster i anslutning till universitet och högskolor. Det verkar fungera också i Tanzania. Som exempel talade man om The Sisal Cluster Initiative som innebär att man använder sisal till biogas, citronsyreframställning och papper. För närvarande finns 120 entreprenörer i 19 olika clusterformationer med 10000 deltagare, som sysslar med tångodling, metallarbete, fruktodling, svampodling och olika arbeten inom kultur- och turistsektorn. Man betonade att uppfinningsrikedom och entreprenörskap är nödvändiga förutsättningar för utveckling och fattigdomsbekämpning.

Annorlunda företagsekonomi

Per Nilsson från Umeå School of Business talade om entreprenörskap och nätarbete som pågått sedan 1997. Också här använde man sandwich metoden i doktorsutbildningen. Man arbetar för att utveckla småföretagande. Man vill stärka forskningen och utveckla publikationsverksamheten. Inom ramen för ett samarbete för de som redan har doktorsexamen drivs ett forskningsprojekt som försöker utveckla teorier om affärsverksamhet i ett utvecklingsland. Vilka faktorer gör att man startar, vilken betydelse har genderperspektivet och de sociala banden för framgång och vilken betydelse har IT för bland annat information från marknaderna? Den personliga arbetstillfredsställelsen är viktig. Hur ser företagarens roll ut privat och offentligt? Många teorier är västerländska. Passar de in i ett utvecklingsland?

Twinning – lära av varann

Professor Göran Tomson från Karolinska institutet talade om tvillingkonceptet, att två institutioner samarbetar om ett projekt. När det gäller malaria är tidig och korrekt diagnos viktig så att man genast kan sätta in rätt behandling. I forskningen och fältarbetet måste många discipliner vara inblandade, parasitologi, farmakologi, sociologi, barnhälsovård och folkhälsoprogram. 40% av befolkningen riskerar att bli sjuka i malaria. Tyvärr brister det idag i kvaliteten på grund av dålig kompetens och låg motivation. Att ge kvinnorna mer inflytande är nödvändigt för att minska malarian.

Staden Dar es Salaam

Professor Dick Urban Vestbro arbetar med University College of Lands and Architectural Studies (UCLAS), tidigare Ardhi Institute, som sysslar med planering och arkitektur. Det gäller att utbilda arkitekter för utveckling med mänskligt ansikte. Det är t ex möjligt att planera och bygga så att brottslighet försvåras genom öppna ytor och insyn till skillnad från delar av Dar es Salaam med trånga gränder, höga staket och dålig belysning. Dar es Salaam är inte tätbefolkat om man jämför med Stockholm där markytan per invånare är hälften så stor. Dick Urban Vestbro drömmer om att man ska kunna lära ”fundies” att bygga flervåningshus. ”Fundies” bygger billigt.

Tång och sjögräs

Marinbiologen bitr. professor Mats Björk berättade om arbetet vid Faculty of Aquatic Science and Technology (FAST). Där har man utbildat 14 doktorer och 29 magistrar med sandwich metoden. Han väckte frågan om hur många forskare som behövs vid en fakultet för att upprätthålla kompetensen kontra hur många som är ekonomiskt försvarbart. Stockholms universitet sträcker

nu ut sig från Dar es Salaam och Zanzibar söderut till Moçambique och Sydafrika. Man studerar den marina miljön och försöker utveckla en marin kultur. Det handlar om småskaliga företag som odlar tång på Zanzibar och som berör 20 000 invånare, de flesta kvinnor. Lönsamheten blir mindre och mindre beroende på nedsmutsning och förgiftning av kustområdena. Effekterna av El Nino har medfört en minskad syretillförsel och förkalkning. Storföretagen och globaliseringen påverkar också det ekonomiska läget. Några arter av tång är mer snabbväxande än andra och innehåller mer av det åtråvärda ämnet agar agar, som används i tvål och tandkräm bland annat. Forskning pågår för att finna arter med bättre avkastning.

SPIDER – ICT 4 development

Professor Louise Yngström från KTH i Stockholm talade om samarbetet och utvecklingen inom IT-området, som är en viktig länk i samarbetet mellan syd och nord. Man har bedrivit undervisning och utvecklat nätverksbyggande och kunskapsöverföring vid UDSM. Säkerhetsfrågor har fått särskild uppmärksamhet när det gäller integritet och självständighet. Man har också utarbetat system för online undervisning och e-publicering. Kommunikationen mellan UDSM och omvärlden har ökat signifikant. UDSM har skapat ett bolag som säljer IT-tjänster även utanför universitetet. Bolaget ger en liten marginal ekonomiskt.

Tanzanias syn på fortsättningen

Professor Luhanga berättade om universitetets utveckling från 1961 då det endast fanns tre personer med akademisk examen. De flesta lärarna var då engelsmän (colonial). Den viktigaste uppgiften

blev då att skapa ett inhemskt human kapital. De viktigaste ämnena blev juridik, humaniora och samhällsvetenskaper. Då tog utbildning den största delen av budgeten och chefen för Tanganyika Library Services och Vice Chancellor hade högre lön än presidenten!

År 1994 skapades en forskningsprofil som varje institution strömlinjeformade efter de förhoppningar man hade om framsteg. Man letade efter s.k. bankable projects d v s sådana där man trodde sig kunna få stöd av givargruppen. Man förstärkte hanteringen av biståndet så att onödiga dubbleringar undveks och eftersträvade att implementera de uppnådda resultaten. Det var också viktigt att samordna givarnas aspirationer och att koncentrera resurserna så att det inte blev för tunt.

Den s k Parisdeklarationen om biståndets effektivitet betonar fem punkter nämligen ägande, samordning, harmonisering, resultatnriktning och ömsesidigt ansvar och öppenhet. Biståndet ska kunna accepteras som en överenskommelse mellan givare och mottagare

Sida/SAREC och fortsättningen

Professor Hannah Akuffa som är ansvarig för stödet till universitet hos SAREC talade om vikten att sätta upp förnuftiga mål för nästa bistandsperiod.

Tanzania har nu 21 högskolor/universitet varav 9 är statliga. Fyra av högskolorna/universiteterna bedriver forskning: Sokoine lantbruksuniversitet i Morogoro, UCLAS, Muhimbili och UDSM.

År 2005 var antalet studenter 34100 varav 8100 var kvinnor. UDSM hade 18000 studenter varav 165 var doktorander och 1750 studerade till magisterexamen.

Budgeten var 2004/05 33.5 milj USD och staten bidrar med 0.01 % av BNP årligen. Några av talarna berörde den ömsesidiga nyttan av samarbetet. Svenska universitet och högskolor är ibland för små och lokala för att stå sig i den internationella konkurrensen. Forskningssamarbete med andra länder kan då ge en bredare bas för att få uppsatser publicerade och ett vetenskapligt erkännande internationellt. I detta sammanhang är U-landsforskning och samarbetet mellan Tanzania och SAREC en del.

När är det nog med bistånd? Ska andra universitet i Östafrika vara ledare? När kan det vara fortsatt samarbete men självständigt och självbetalt? Den svenska regeringen har aviserat att man kanske kommer att välja nya länder som huvudmottagare av bistånd och man ser framåt med spänning om Tanzania kommer att fortsätta vara i mittlinjen.

Katarina Beck Friis

Ditt livs resa! Kultur, bad, klättring, safari, allt kan upplevas i Tanzania.

tel: 021-51075, 023-711666
mobil: 070-3233537, 070-2497853
internet: www.afrikaresor.se
mail: info@afrikaresor.se

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

Kunskap Erfarenhet Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

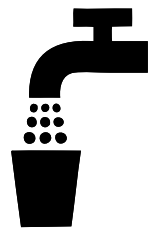
Välkommen!

Europa 0140 - 122 80
Afrika 0140 - 141 80
Övr. världen 0140 - 199 80
E-post: info@tranas-resebyra.se
www.tranas-resebyra.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer

From Pure Aid to Demand Support

Ingvar Andersson is a well known profile in water development circles in Tanzania. He retired this year and here he looks back on water development during the last forty years.

Retirement gives you a privilege never experienced before - unlimited time for reflection and the opportunity to express personal views detached from any institutional loyalty. You have the luxury of stepping back and trying to better understand why well-meant development efforts so often didn't achieve the intended results.

For me such reflection has given rise to a concern that donors are often too focused on short-term results and avoid the more difficult issue of monitoring and evaluating long-term and less predictable results.

A more long-term, historical perspective can provide very useful insights.

Many shifts in vision have taken place over my 36 years in the water sector. The 70s were marked by the recent independence of many former colonies and the decade was characterized by development optimism, solidarity and a strong belief, shared at that time by the World Bank, in the ability of central governments to deliver services to the poor.

Transfer of technology

In the 70s and 80s, as the main donor to the water sector, Sweden supported large rural water supply programmes in Botswana and Tanzania. Sida invested heavily in developing the institutional base of central ministries and provincial offices. Parallel to these efforts, Sweden funded construction of water supply projects and training of local engineers and technicians. There was a strong belief at that time in "transfer of technology" from North to South and Sida recruited Swedish professionals to support training and construction.

Botswana a good example

Ironically, it was engineers trained in urban settings in Europe who were recruited to construct piped water supply schemes in rural areas in Africa. In hindsight, it was optimistic to expect that this would work well, and indeed it did not succeed in Tanzania.

What is interesting and somewhat surprising, however, is that it did work very well in Botswana which had achieved 80% rural water supply coverage at the end of the 80s.

What went wrong in Tanzania?

The negative outcome for Tanzania is worth exploring further. A variety of factors external to the water sector, such as deteriorating terms of trade, budget deficit and foreign exchange shortages, definitely contributed to the problem. However, an even more significant factor in explaining the failures in the sector is probably the lack of understanding of the local contexts in which development took place. The water schemes were built by the government for the people, with little or no consideration for ownership, participation, financial sustainability and long term operation and maintenance.

Another important factor was that too little was done to involve women on water and sanitation and to take their priorities, needs and contributions fully into account in planning. With hindsight, the piped scheme technology can also be considered inappropriate.

It should, however, be noted that a decade later the hand-pump technology introduced as the remedy to this problem ran into similar difficulties with sustainability, operation and maintenance.

The relative success of Botswana's rural water development is often dismissed as irrelevant - the country has a small population and riches in the form of diamonds allow for social welfare policies such as free education, health and water services. What may be of equal importance to the success in Botswana, but is not always taken into account, is the fact that in the 80s Botswana carried out a thorough decentralization reform and developed institutions and capacities at local level, including to construct, operate and maintain water services. Sweden contributed to the decentralization process and one of the most successful "water projects" in Sida's history was classified "Public Sector Support".

The very different outcomes in Botswana and Tanzania also illustrates the difficulties of successfully planning and implementing water projects if they are not fully aligned with national priorities and the development of other sectors. Sida focused its water sector support to Tanzania on building local government capacity and generously funded local water projects while other sectors got little or no attention.

Broad decentralization

Botswana implemented an inclusive and broad decentralization reform and water was not developed at the expense of other sectors. In the sector today we pride ourselves on integrating water, sanitation and hygiene. This is an important development, not easily achieved, but it is clearly inadequate. Water supply development must be planned and implemented in the broader context of rural and urban development. Integrated Water Resource Management, IWRM, can be a useful tool to make progress in this area.

Water and Sanitation Decade

The United Nations Water Conference in Mar del Plata 1977 set the stage for the International Drinking Water and Sanitation Decade (1981-90). The grand global targets for the Decade (more ambitious than the Millennium Development Goals - MDGs) encouraged countries to set unrealistic national targets. To reach these targets government agencies embarked on larger projects and programmes, planned from headquarters with a "transfer of technology" approach. The development in Tanzania illustrates the shortcoming of this approach.

One can argue whether the Water Decade was a failure or success. More people were reported to have access to water at the end of the Decade than before. Critical achievements for long-term sustainable impacts of the Decade were, however, the hardwon lessons learned and the good practices established, for example in terms of strategies, methodologies and institutions. Many of the important outcomes from the significant investments made during the Decade have to a large extent been neglected and their potential value will be lost unless they are explicitly identified and incorporated into the MDG agenda.

Changed donor policies

Over the past decades, donor policies have evolved from aid-focused and supply-driven approaches to demand-responsive country-owned programmes. There has been a shift in the role of government - from implementer to regulator/facilitator. Donor support to central functions has dramatically decreased - unfortunately also support to the

training of water professionals at national level. Donors have failed to identify and adequately support "the new implementers" replacing failed central agencies. An "implementation vacuum" exists between the local government and the communities in need of support. Local organizations, supported by international NGOs, do a commendable job, but they are too few and too small. The private sector is assumed to play an important role at the local level but this development is slow. And donors seem to lack both incentives and mechanisms for effective support.

Do we learn from history?

It seems particularly relevant for a retired water professional to point to the importance of learning from history. Past experiences can tell us how to develop more effective and sustainable approaches to water supply and sanitation in the context of the MDGs. Failure to look back in a constructive manner will mean that current

wellintentioned efforts to achieve rapid results could lead to re-adoption of approaches which have failed in the past, with negative longterm consequences, not least in terms of sustainability.

Ingvar Andersson

Note about the author:

In February 2007 Ingvar Andersson retired after 36 years of work with water and sanitation in the context of development cooperation. With the exception of six years as Senior Water Policy Advisor to UNDP, New York, his experience has been with Swedish bilateral development cooperation - as an engineer with the Ministry of Water in Tanzania, a researcher on rural development, First Secretary at the Swedish Embassy in Dar es Salaam and as manager of the water and rural development programme at Sida, Stockholm.

*****

This article has been published in
Stockholm Water Front
No 2 June 2007

Joha-skolan växer och går bra – behoven växer också

Stödföreningen för Barbro Johanssons fond för utbildning av flickor i Tanzania (JOHA-TRUST) har nyligen gått ut med ett brev till Stödföreningens medlemmar och vänner. I brevet beskriver föreningens ordförande Gun-Britt Andersson hur det går. Här följer en redigerad version.

Tanzania har också i afrikansk jämförelse en dåligt utbyggd högstadies- och gymnasieskola. Landets ekonomi har gått bättre ett tag och man satsar mycket på utbildning, men i sekundärskolan tas dryga avgifter ut både i de statliga och i de allt fler privata skolorna. Det är ont om lära-re, läroplanerna är föråldrade och materiel saknas. De som har råd fortsätter att skicka sina barn utomlands för utbildning och för fattiga är möjligheterna till utbildning med kvalitet efter primärskolan i stort sett obefintliga. Trots en växande insikt om hur viktig flickors utbildning är för utvecklingen av familj och samhälle är det hellre pojkarna än flickorna som kostas på när resurserna är knappa.

Flickors utbildning var ett livslångt engagemang för Barbro Johansson. Hon var med 1998 när stiftelsen JOHA Trust i Tanzania lanserades och donerades en tomt av dåvarande president Mkapa. Mama Barbro visste hur svårt det skulle bli att få fram de nödvändiga resurserna för en flickskola med utbildning av hög kvalitet på högstadies- och gymnasienivå. Men hon litade på att engagemanget hos de tanzaniska initiativtagarna, vänner, kollegor

och före detta elever med Anna Tibaijuka i spetsen, skulle bära frukt. Hon hade rätt. Eldsjälarna finns kvar och internatskolan för flickor i Luguruni några mil väster om Dar es Salaam, står där nu som en välskött modellskola. Barbro Johansson skulle vara glad om hon kunde få uppleva hur väl skolan fungerar. Idag har skolan 430 elever som utmärkt sig själva och skolan med att i de nationella proven placera sig bland de främsta. Fullt utbyggd kommer skolan att ha drygt 700 elever.

Ett centralt mål för JOHA Trust-skolan är att så många studiebegåvade fattiga flickor som möjligt ska få chansen att gå där. Men driften måste som i andra skolor täckas av elevavgifter. De som saknar egna medel behöver stipendier. Stödföreningen har lyckats rätt så väl med att uppnå målet att bidra till skolans stipendiefond med en miljon kronor om året. Generösa bidrag från bl a Radiohjälpen har gjort detta möjligt. Stödföreningen har också med ekonomiskt stöd från Forum syd bidragit till den pedagogiska utvecklingen genom vidareutbildning av lärarna i naturvetenskapliga ämnen och till laboratorieutrustning.

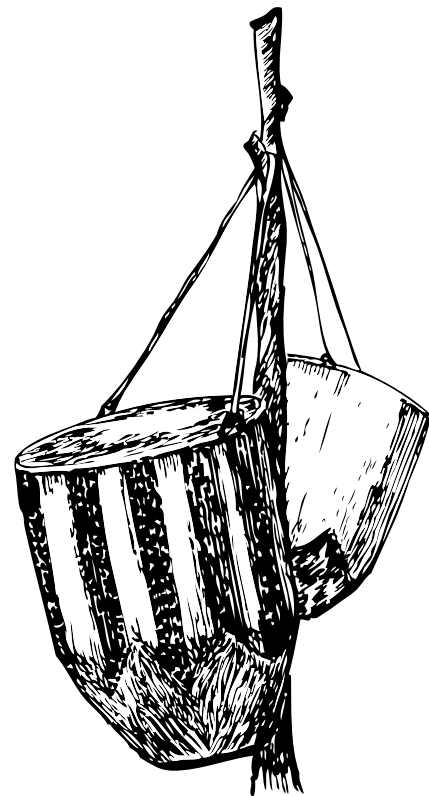
Tillsammans med egenavgifter som alla elever måste betala efter förmåga har stipendiepengarna räckt så att nästan hälften av flickorna vid skolan kunnat tas emot från familjer med mycket knappa resurser. Skolan växer fortfarande och allteftersom eleverna blir fler behövs det mer pengar till stipendier. Den tanzaniska stiftelsens ordförande, Anna Tibaijuka, talar om en fördubbling till 2 miljoner kronor om året. Det är en formidabel utmaning som den svenska stiftelsen tar på stort allvar men ännu inte helt tagit ställning till.

För två miljoner behövs en mycket aktiv stödförening, en flitig styrelse och medlemmar som inte tröttnas i sitt engagemang. Den svenska styrelsen värdar om stöd. Det vore bra med både fler medlemmar och regelbundna bidragsgivare. Styrelsen välkomnar förslag och idéer från alla som tillhör olika arbetsplatser, föreningar och nätverk. Sådana grupper kan t ex långsiktigt stå för stipendiet till en flicka under hela skoltiden på sex år. Med dagens priser och växelkurser kan 15 000 räcka för ett årsstipendium.

Stödföreningen har hemsidan
www.johatrust.se
Red.

Bukoba Reunion

Den 25-28 juli samlades mer än 100 tidigare missionärer till "Bukoba Reunion" på Sundsgårdens folkhögskola, Helsingborg. Alla hade vi under årens lopp varit utsända av tysk, dansk eller svensk mission som medarbetare till den evangelisk-lutherska kyrkan i nordvästra Tanzania där Bukoba, en plats välkänd av svenskt kyrkfolk, är huvudort.

Haya trummor

En märkligt stark gemenskap har uppstått emellan den inhemska kyrkan och oss. Vi har varit av olika yrkeskategorier - präster, byggmästare, lärare, läkare, sjuksköterskor och agronomer. I gemenskapen ingår också några amerikaner, som under biskop Bengt Sundklers tid tjänstgjorde som hans sekreterare. Dagarna kom att präglas av stor glädje och intensiva samtal, en helt unik och färgrik upplevelse

Roterande möten

Liknande tidigare möten har flyttat mellan Tyskland, Danmark och Sverige. Till årets samling hade vi svenskar också genom SKM kunnat inbjuda en representant för båda stiftet i området, Nordvästra respektive Karagwe-stiftet: den första kvinnliga prästen Alice Kabugumila och den nyvalde domprosten Phares Kakulima.

Från Tyskland kom bland annat Fidon Mwombeki, tidigare generalsekreterare i det nordvästra stiftet men nu direktor för hela den tyska förenade lutherska missionen, i sig ett starkt tecken på mission i en ny tid.

Deltagandet av Tanzanias ambassadör i Sverige, Dr. Ben G. Moses, under hela mötet utgjorde ett mycket positivt bidrag både genom hans faktafyllda föredrag om dagens Tanzania och hans generösa och öppna attityd.

Från nostalgi till framsynhet

Tema för dagarna var "Från nostalgi till framsynhet". Det kan vara en frestelse för gamla arbetskamrater att mest ägna tiden åt minnen och upplevelser i stället för att se på dagens situation och kyrkans planer för framtiden. Nu kom föredrag och panelsamtal att mest informera om det aktuella läget och inriktningen framåt.

Olika projekt, både större och mindre, ofta initierade av enskilda tidigare missionärer, presenterades. De genomförs alla i nära kontakt med kyrkan på församlingsnivå eller mera centralt. Det handlade om det mer kända stödet till barn och unga drabbade av HIV/aids-effekter, men också om mindre projekt som konkret byutveckling - till stor del via SACCOS - kooperativa bybanker - och import av torkad frukt. Mycket intressant är SOLVE, arbetet för bättre och säkrare sjöfart på Victoriasjön, inkluderande planer på båtburen hälsovård för öarnas behov.

Musik och glädje

Utan den suveräna musikinramningen med stöd av hayatrummor under ledning av Gustav Montelius med familj och Brittinger Einarsson skulle mötet inte ha blivit så präglat av glad och varm gemenskap som det blev.

Stora förändringar

Bland de samlade missionärerna fanns några som kom till Afrika redan på 50-talet. Då var anställningsperioderna långa. Nu tjänstgör de flesta av kyrkans medarbetare från Europa bara en fyraårsperiod, ibland ännu kortare. Det ger inte samma prägling för livet. Man går vidare till andra upplevelser. Däremot kommer många fler unga ut på korta uppdrag, t.ex. som stipendiater. Ett par av dem gav oss del av sina värdefulla upplevelser och synpunkter.

Samhället har förändrats starkt, kyrkan förändras också - om än motvilligt - och förändringar av missionens sätt att arbeta måste accepteras. För sex år sedan tvekade man inför möjligheten att arrangera Bukoba Reunion, men ett försök gjordes ändå. I år var vi fler deltagare än någonsin tidigare. Nu beslutades enhälligt om ett möte igen i Tyskland om tre år...

Kerstin och Lars Dahlin

Drottninggatan 176 A

254 33 Helsingborg

042-133127